

Strasbūrā, 14.12.2021.
COM(2021) 801 final

2021/0421 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti

{SWD(2021) 452 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Ar Eiropas zaļo kursu¹ (“zaļais kurss”) tika uzsākta jauna stratēģija, kuras mērķis ir pārveidot Eiropas Savienību par ilgtspējīgu, taisnīgu un pārtikušu sabiedrību ar modernu, apritīgu un konkurētspējīgu ekonomiku un klimatneitralitāti 2050. gadā. Tajā uzsvērta Komisijas apņemšanās risināt klimata pārmaiņu un vides degradācijas problēmas un sasniegt mērķus, kas pieņemti saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (“Parīzes nolīgums”), proti, ierobežot globālo vidējās temperatūras pieaugumu krietni zem 2 °C atzīmes un tiekties temperatūras kāpumu iegrožot līdz 1,5 °C. Ja klimata un vides politika netiks īstenota, cilvēkiem, jo īpaši neaizsargātās situācijās esošiem cilvēkiem, tas radīs ļoti nepatīkamas sekas gan dzīves līmeņa, gan veselības, gan labklājības ziņā. Ņemot vērā virzību uz klimatneitralitāti, taisnīga pārkārtošanās ir neatņemama zaļā kursa daļa, un paziņojumā par zaļo kursu ir uzsvērts, ka nedrīkst atstāt novārtā nevienu cilvēku un nevienu vietu.

Eiropas Savienības Padome un Eiropas Parlaments 2021. gada jūnijā pieņēma “Eiropas Klimata aktu”², kurā ir noteikts saistošs mērķis panākt klimatneitralitāti Savienībā līdz 2050. gadam³, kā arī saistošs starpposma mērķrādītājs – līdz 2030. gadam panākt siltumnīcefekta gāzu neto emisiju apjoma samazinājumu Savienībā vismaz par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Lai sasniegtu šos mērķus, Komisija 2021. gada jūlijā ierosināja tiesību aktu kopumu “Gatavi mērķrādītājam 55 %”. To veido saskaņots pasākumu kopums tiesību aktu priekšlikumu veidā. Šajā pasākumu kopumā cita starpā ir priekšlikums izveidot jaunu Sociālo klimata fondu⁴ 72,2 miljardu EUR apmērā laikposmam no 2025. līdz 2032. gadam nolūkā atbalstīt neaizsargātas mājsaimniecības, transporta lietotājus un mikrouzņēmumus, kurus ietekmēs emisijas kvotu tirdzniecības ieviešana attiecībā uz kurināmo un degvielām, ko izmanto autotransporta un ēku nozarēs.

Taisnīgums un solidaritāte ir Eiropas zaļā kursa pamatprincipi. Starptautiskā līmenī dalībvalstis ir apstiprinājušas ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus un Parīzes nolīgumu, kurā atzīts, ka ir *“kritiski svarīgi, lai pārkārtošanās noritētu taisnīgi pret darbaspēku, un ka ir jārada cienīgs darbs un kvalitatīvas darbvietas”*. Tas ir apstiprināts un atbilst Parīzes nolīguma 2. panta 1. punktam, Eiropadomes stratēģiskajai programmai 2019.–2024. gadam un Eiropas Klimata akta 2. panta 2. punktam, kā arī Eiropas sociālo tiesību pīlāram. Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) pamatnostādnēs par taisnīgu pārkārtošanos uz vides ziņā ilgtspējīgu ekonomiku un sabiedrību visiem ir paredzēts arī starptautiski noteikts taisnīgas pārkārtošanās politikas satvars. Turklāt dalībvalstis un sociālie partneri ir apstiprinājuši 2018. gada Silēzijas deklarāciju par solidaritāti un taisnīgu pāreju, kas tika pieņemta UNFCCC Pušu 24. konferencē Katovicē, un 2021. gada Deklarāciju par atbalstu taisnīgas pārkārtošanās nosacījumiem starptautiskā mērogā, kas tika pieņemta UNFCCC Pušu 26. konferencē Glāzgovā.

¹ Komisijas paziņojums “Eiropas zaļais kurss”, COM(2019) 640 final.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1119 (2021. gada 30. jūnijs), ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 (“Eiropas Klimata akts”) (OV L 243, 9.7.2021., 1. lpp.).

³ Lai sasniegtu Parīzes nolīguma 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteikto temperatūras ilgtermiņa mērķi.

⁴ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Sociālo klimata fondu, COM(2021) 568 final.

Lai zaļā pārkārtošanās būtu sekmīga, ir nepieciešami politikas pasākumi iedzīvotāju un viņu aktīvas līdzdalības atbalstam. Redzējumā par taisnīgu pārkārtošanos uz spēcīgu un klimatneitrālu sociālo Eiropu ir atspoguļoti Eiropas sociālo tiesību pīlāra 20 principi, kas tika proklamēti Gēteborgas samitā 2017. gada novembrī un veido “sociālo noteikumu kopumu” taisnīgiem un labi funkcionējošiem darba tirgiem un labklājības sistēmām 21. gadsimta Eiropā. Ar pīlāra īstenošanu tiks atbalstīta taisnīga pārkārtošanās, kas ir ļoti svarīga sociālās kohēzijas nodrošināšanai. Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāna⁵ mērķis ir apvienot spēkus visos līmeņos, lai principus pārvērstu konkrētās darbībās. Tajā ir noteikti trīs ES pamatmērķi 2030. gadam nodarbinātības, prasmju un nabadzības samazināšanas jomā, kurus atzinīgi novērtēja ES līderi 2021. gada maija Porto deklarācijā un 2021. gada jūnija Eiropadome. Tajā uzsvērts, ka ir jāstiprina Eiropas sociālā dimensija visās Savienības politikas jomās, lai nodrošinātu, ka pārkārtošanās uz klimatneitralitāti ir sociāli taisnīga un godīga.

Ar pareiziem politikas pasākumiem pārkārtošanās līdz 2030. gadam ES varētu radīt aptuveni 1 miljonu darbvieta⁶ un līdz 2050. gadam – 2 miljonus darbvieta⁷. Šādi varētu radīt jo īpaši vidējas kvalifikācijas un vidēji apmaksātas darbvieta⁸ ar atšķirīgu ietekmi dažādās valstīs, reģionos un nozarēs. Tas varētu palīdzēt mazināt darba tirgus polarizāciju, ko izraisa citas megatendences, jo īpaši digitalizācija, palielināt ienākumus un mazināt nabadzību kopumā⁹. Kā uzsvērts 2030. gada klimata mērķrādītāja plāna ietekmes novērtējumos un tiesību aktu priekšlikumos, kas iekļauti tiesību aktu kopumā “Gatavi mērķrādītājam 55 %”, ievērojama darbaspēka pārorientēšana nozarēs un starp nozarēm prasīs apjomīgus ieguldījumus pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides jomā. Piemēram, lai gan tiek lēsts, ka līdz 2030. gadam, īstenojot klimatisko pārkārtošanos, ES varētu rasties 160 000 papildu darbvieta būvniecības nozarē¹⁰, pašlaik šajā nozarē ir vērojams prasmju trūkums profesijās, kas saistītas ar videi draudzīgu projektēšanu, tehnoloģijām un materiāliem. Pareizi politikas papildu pasākumi var mazināt un pat novērst enerģētisko nabadzību, ko izraisa zems ienākumu līmenis, tas, ka liela izmantojamā ienākuma daļa tiek tērēta par enerģiju, kā arī zema energoefektivitāte. Turklāt ar šiem pasākumiem var veicināt piekļuvi cenas ziņā pieejamām un mazemisju transporta un mobilitātes iespējām, risināt sociālās atstumtības un sociālekonomiskās, reģionālās un veselības aprūpes nevienlīdzības problēmas, uzlabot veselību un labklājību, kā arī veicināt vienlīdzību kopumā un arī attiecībā uz nelabvēlīgā situācijā esošām personām.

⁵ Komisijas paziņojums “Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns”, COM(2021) 102 final, 2021. gada 4. marts.

⁶ Saskaņā ar ietekmes novērtējumu, kas pievienots 2030. gada klimata mērķrādītāja plānam (SWD(2020)176 final).

⁷ Eiropas Komisija (2019), “Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019”, 2019. gada 4. jūlijs. Pamatojoties uz padziļināto analīzi, kas pievienota Komisijas paziņojumam COM(2018) 773.

⁸ Eurofound (2019), “Energy scenario: Employment implications of the Paris Climate Agreement”, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.

⁹ Eiropas Komisija (2019), “Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019”, 5. nodaļa “Towards a greener future: employment and social impacts of climate change policies”, 2019. gada 4. jūlijs.

¹⁰ Eiropas Komisijas paziņojums “Eiropas Renovācijas vilnis – par zaļākām ēkām, jaunām darbvieta un labāku dzīvi”, SWD(2020) 550 final, 2021. gada 14. oktobris. Ņemot vērā paziņojumā minēto vajadzību nodrošināt ieguldījumus renovācijā, kas gadā sasniedz 275 miljardus EUR, un to, ka modernizācija un ieguldījumi energoefektivitātē var radīt 9–20 darbvieta uz katru ieguldīto miljonu dolāru (SWD(2021) 623 final), šis skaitlis varētu būt ievērojami lielāks.

Lai pilnībā izmantotu zaļās pārkārtošanās potenciālu nodarbinātības un sociālajā jomā, ir svarīgi izmantot visus pieejamos instrumentus un īstenot atbilstošus politikas papildu pasākumus ES, dalībvalstu, reģionālā un vietējā līmenī. Turpretim, ja nav labi izstrādātu papildu rīcībspolitiku nodarbinātības un sociālajā jomā, pastāv sociālekonomiski riski. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai atbildīgās iestādes ieviestu atbilstošus politikas pasākumus un to darītu, nemazinot stimulus pārkārtošanās procesam vajadzīgajām pārmaiņām ieguldījumu un patēriņa ziņā. Svarīgi, lai šādus mehānismus papildinātu pasākumi, kas nodrošina iekļaujošu pārvaldību un to personu aktīvu līdzdalību, kuras visvairāk skārusi zaļā pārkārtošanās.

Kaut arī nolūkā veicināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti dalībvalstis ir ieviesušas un gatavo daudzus pasākumus, ir iespējams vēl vairāk uzlabot to rīcībspolitiku plānošanu, kas atbalsta taisnīgu zaļo pārkārtošanos un nodrošina dažādu ES un valstu līmenī pieejamo instrumentu saskaņotību (sk. nākamo sadaļu). Tāpēc Komisija paziņoja, ka līdz 2021. gada beigām tiks izstrādāts priekšlikums Padomes ieteikumam kā daļa no tiesību aktu kopuma “Gatavi mērķrādītājam 55%”, lai dalībvalstīm sniegtu papildu norādījumus par to, kā vislabāk risināt zaļās pārkārtošanās sociālos un nodarbinātības aspektus. Līdztekus Eiropas zaļā kursa īstenošanai Komisija arī cieši uzrauga īstermiņa attīstību enerģijas tirgos, ko galvenokārt nosaka norises pasaules tirgū, un 2021. gada 13. oktobrī nāca klajā ar paziņojumu “Augošās enerģijas cenas: pretdarbības un atbalsta instrumenti”, kurā izklāstīti tūlītēji pasākumi patērētāju un uzņēmumu aizsardzībai¹¹. Šis gaidāmais priekšlikums minētajā paziņojumā tika minēts arī kā politikas satvars, kas vidējā termiņā atbalstītu taisnīgu zaļo pārkārtošanos un veidotu noturību pret jebkādam cenu izmaiņām nākotnē.

- **Atbilstība spēkā esošajiem politikas noteikumiem nodarbinātības, prasmju un sociālajā jomā un zaļās pārkārtošanās distributīvie aspekti**

Saskaņā ar Komisijas 2019.–2024. gada politikas pamatnostādņem¹² Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā ir uzsvērts – kā daļa no jaunā “sociālo noteikumu kopuma” sociālās tiesības un Eiropas sociālā dimensija ir jāstiprina visās Savienības politikas jomās, kā noteikts Līgumos, jo īpaši LES 3. pantā un LESD 9. pantā, lai virzītos uz zaļāku un digitālāku desmitgadi, kuras priekšrocības eiropieši varēs izmantot. Savukārt saskaņā ar Eiropas zaļo kursu ilgtspēja ir jāiekļauj visās ES politikas jomās, jo īpaši, veicinot zaļo finansējumu un ieguldījumus un nodrošinot taisnīgu pārkārtošanos.

Komisijas ieteikumā par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai pēc Covid-19 krīzes (EASE)¹³ uzsvērts, ka ES un dalībvalstīm būtu kopīgi jārikojas, lai veicinātu dinamisku un iekļaujošu Eiropas darba tirgus atveseļošanu, kuras laikā tiek radīts liels skaits darbvieta, un lai sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos. Dalībvalstu nodarbinātības politikas 2020. gada pamatnostādņēs¹⁴ norādīts, ka politikas rīcībā būtu jāapvieno pasākumi, ar kuriem palielina pieprasījumu pēc darbaspēka, stiprina darbaspēka piedāvājumu un uzlabo piekļuvi nodarbinātībai, prasmēm un kompetencēm, kā arī sekmē darba tirgu darbību un sociālā dialoga efektivitāti, vienlaikus ņemot vērā to ietekmi uz vidi, nodarbinātību un sociālo jomu. Ierosinātajā 2022. gada vienotajā nodarbinātības ziņojumā uzsvērts, ka ieguldījumi prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā ir galvenā prioritāte, lai veicinātu iekļaujošu atveseļošanu un

¹¹ COM(2021) 660 final.

¹² “Eiropas Savienība, kas tiecas uz augstākiem mērķiem. Mana programma Eiropai” – politikas pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai (2019–2024), 16.7.2019., priekšsēdētāja U. fon der Leiena.

¹³ Komisijas Ieteikums (ES) 2021/402 (2021. gada 4. marts) par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai pēc Covid-19 krīzes (EASE) (OV L 80, 8.3.2021., 1. lpp.).

¹⁴ Padomes Lēmums (ES) 2020/1512 (2020. gada 13. oktobris) (OV L 344, 19.10.2020., 22. lpp.).

atbalstītu digitālo un zaļo pārkārtošanos¹⁵. Dalībvalstis tiek aicinātas cita starpā ieviest atbalstu darbaspēka pārorientēšanai, piemēram, izmantojot labi izstrādātus darbā pieņemšanas stimulus un apmācību, jo īpaši virzībā uz zaļo un digitālo ekonomiku, vienlaikus pārkārtošanās laikā aizsargājot darba ņēmējus. Tas ir saskaņā ar iepriekšējiem saistītiem Padomes ieteikumiem, piemēram, par Garantijas jauniešiem pastiprināšanu¹⁶ un par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai¹⁷.

Saskaņā ar Regulu par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību¹⁸ dalībvalstis izstrādā integrētus nacionālos enerģētikas un klimata plānus (NEKP), kas aptver desmit gadu periodus, ņemot vērā ilgtermiņa perspektīvu un piecas enerģētikas savienības dimensijas, t. i., energoapgādes drošību, iekšējo enerģijas tirgu, energoefektivitāti, dekarbonizāciju un pētniecību, inovāciju un konkurētspēju. Šādus NEKP atjaunina piecus gadus pēc NEKP pirmreizējās iesniegšanas un pēc tam reizi desmit gados. Saskaņā ar 3. panta 3. punkta d) apakšpunktu Regulā (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību, ja kāda dalībvalsts konstatē ievērojamu enerģētiski nabadzīgo mājsaimniecību skaitu, attiecīgā dalībvalsts savā plānā ietver nacionālo indikatīvo mērķi samazināt enerģētisko nabadzību un mērķu izpildes grafiku, kā arī izklāsta rīcībpolitikas un pasākumus enerģētiskās nabadzības samazināšanai, tai skaitā sociālās politikas pasākumus un citas attiecīgās nacionālās programmas¹⁹. Lai gan vairākas dalībvalstis ir izstrādājušas konkrētas iniciatīvas, kuru mērķis ir risināt enerģētiskās nabadzības problēmu un/vai atbalstīt neaizsargātus patērētājus un ar kurām var risināt arī klimata politikas potenciālo distributīvo ietekmi²⁰, Komisijas 2020. gada novērtējumā par NEKP galīgajām redakcijām²¹ secināts, ka *“lielai daļai dalībvalstu vēl ir jāizstrādā skaidrākas stratēģijas un mērķi, izmantojot transversālu pieeju, lai apzinātu un novērtētu enerģētikas pārkārtojumu sociālo ietekmi, ietekmi uz nodarbinātību un prasmēm un citu distributīvo ietekmi un lai pienācīgi apsvērtu, kā risināt šos problēmjautājumus”*.

Saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulu²², kas cita starpā attiecas uz Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF), Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+), Kohēzijas fondu un Taisnīgas pārkārtošanās fondu (TPF), gaidāms, ka dalībvalstis attiecībā uz savām programmām, tai skaitā starpposma pārskatīšanas laikā, ņems vērā integrēto NEKP saturu un Komisijas ieteikumus attiecībā uz šiem plāniem. Teritoriālajos taisnīgas pārkārtošanās plānos (TTPP) saskaņā ar TPF būtu jākoncentrējas uz pārkārtošanās sociālekonomiskās ietekmes risināšanu

¹⁵ COM (2021) 743 final, Priekšlikums 2022. gada vienotajam nodarbinātības ziņojumam.

¹⁶ Padomes Ieteikums (2020. gada 30. oktobris) “Tilts uz nodarbinātību – Garantijas jauniešiem pastiprināšana” un ar ko aizstāj Padomes 2013. gada 22. aprīļa Ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi (OV C 372, 4.11.2020., 1. lpp.).

¹⁷ Padomes Ieteikums (2020. gada 24. novembris) par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai (OV C 417, 2.12.2020, 1. lpp.).

¹⁸ OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.

¹⁹ Energoefektivitātes direktīvas pārstrādātās redakcijas priekšlikuma 8. panta 4. punktā dalībvalstis arī tiek aicinātas iekļaut informāciju par energoefektivitātes pasākumiem un galapatēriņa enerģijas ietaupījumiem, kas sasniegti attiecībā uz enerģētiskās nabadzības skartajiem cilvēkiem, neaizsargātiem patērētājiem un, attiecīgā gadījumā, sociālajos mājokļos dzīvojošām personām.

²⁰ Eurofound (2021), “Distributional impacts of climate policies in Europe”, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.

²¹ COM(2020) 564 final.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp.).

atsevišķās teritorijās, kas ir atkarīgas no fosilā kurināmā vai siltumnīcefekta gāzu emisijas ziņā intensīvām rūpnieciskām darbībām, un tajos būtu jāiekļauj vispārīga sadaļa par valsts pārkārtošanās procesu, kas ir balstīts uz NEKP. Lai atbalstītu visas ieinteresētās puses, izmantojot Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma resursus, tika izveidota taisnīgas pārkārtošanās platforma. Papildus Taisnīgas pārkārtošanās fondam (1. pīlārs) tajā ir iekļauta arī īpaša programma *InvestEU* (2. pīlārs) un publiskā sektora aizdevumu mehānisms (3. pīlārs).

Tā kā trīs no sešiem pīlāriem, ar ko nosaka atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) darbības jomu, ir vērsti uz sociālajiem elementiem, Atveseļošanas un noturības mehānisma atveseļošanas un noturības plānos ir izklāstītas daudzas reformas un ieguldījumi, kas attiecas uz taisnīgas pārkārtošanās aspektiem gan reformu, gan ieguldījumu ziņā. Valsts plāni un darbības programmas ir jāīsteno pašreizējā finansēšanas periodā. Lai gan reformas un ieguldījumi ir izstrādāti tā, lai to ietekme būtu ilgstoša, šā ierobežotā ilguma dēļ tie attiecībā uz taisnīgu pārkārtošanos nenodrošina pilnīgi visaptverošu pieeju valsts līmenī pēc 2027. gada, jo īpaši saistībā ar ES klimata mērķrādītājiem.

Turpmākus papildu pasākumus šajā jomā atbalsta ar citiem pieejamiem finansējuma avotiem, tai skaitā “*Erasmus+*”, Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu darbu zaudējušiem darba ņēmējiem (EGF), Atveseļošanas palīdzību kohēzijai un Eiropas teritorijām (*REACT-EU*), Modernizācijas fondu un ieņēmumiem no izsolēm ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (ETS), programmu *LIFE+* un programmu “Apvārsnis Eiropa”. Jo īpaši ESF+ regulā²³ ir noteikts, ka ESF+ mērķis saskaņā ar tā konkrētajiem mērķiem, kas izklāstīti regulas 4. panta 1. punktā, ir veicināt mērķus, kas saistīti ar zaļāku, zema oglekļa Eiropu, kas sasniedzama, uzlabojot izglītības un apmācības sistēmas, kuras ir nepieciešamas prasmju un kvalifikāciju pielāgošanai, visu iedzīvotāju, tostarp darbaspēka, kvalifikācijas celšanai, un izveidojot jaunas darbvietas nozarēs, kas saistītas ar vidi, klimatu, enerģētiku, aprites ekonomiku un bioekonomiku.

Taisnīgu zaļo pārkārtošanos veicina arī vairākas citas stratēģijas un rīcības plāni. 2020. gada Prasmju programmas Eiropai²⁴ mērķis ir dot cilvēkiem iespēju mācīties un nodrošināt, lai viņu prasmes būtu piemērotas divējādās pārkārtošanās procesam. Prasmju programmā Komisija ir paziņojusi par virkni pasākumu, lai atbalstītu prasmju apgūšanu zaļās pārkārtošanās jomā, arī par individuālajiem mācību kontiem²⁵, Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem²⁶ un vidisko ilgtspēju sekmējošu izglītību²⁷. Prasmju pilnveides pakta²⁸ mērķis ir piesaistīt privātā un publiskā sektora ieinteresētās personas un mudināt tās veikt konkrētus pasākumus darba tirgū aktīvo iedzīvotāju prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai un attiecīgā gadījumā apvienot centienus partnerībās. Līdz 2021. gada novembra beigām bija izveidotas piecas šādas partnerības²⁹, ar kurām turpmākajos gados paredzēts pilnveidot

²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1057 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1296/2013 (OV L 231, 30.6.2021., 21. lpp.).

²⁴ Komisijas paziņojums “Eiropas Prasmju programma ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai”, COM(2020) 274 final, 2020. gada 1. jūlijs.

²⁵ Priekšlikums Padomes ieteikumam par individuālajiem mācību kontiem, COM(2021) 773 final, 2021. gada 8. decembris.

²⁶ Priekšlikums Padomes ieteikumam par Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem mūžizglītībā un nodarbinātībā, COM(2021) 770 final, 2021. gada 8. decembris.

²⁷ Priekšlikums Padomes ieteikumam par vidisko ilgtspēju sekmējošu izglītību, COM(2021) 557 final, 2021. gada 8. decembris.

²⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=en>.

²⁹ Tie aptver šādas rūpnieciskās ekosistēmas: autobūve; mikroelektronika; aerokosmiskā un aizsardzības nozare; kuģubūve; atkrastes atjaunīgie energoresursi.

prasmes un pārkvalificēt 1,5 miljonus cilvēku. Līdz 2021. gada novembra beigām ar Prasmju pilnveides paktu bija sapulcināti vairāk nekā 500 dalībnieku, tai skaitā nozaru uzņēmēju organizācijas, lieli un mazi uzņēmumi, universitātes, PIA pakalpojumu sniedzēji, sociālie partneri, tirdzniecības kameras, reģionālās un vietējās iestādes, kā arī publiskie un privātie nodarbinātības dienesti. Atjauninātajā ES jaunajā industriālajā stratēģijā ir atbalstīta darbvietu radīšana zaļajā ekonomikā, piemēram, norādot, ka liela nozīme ir ieguldījumiem prasmēs, elastīgām publiskā un privātā sektora partnerībām, sadarbībai sociālā dialoga veicināšanā, kā arī zaļo darbvietu radīšanai, piemēram, izmantojot dažādas Eiropas mēroga apvienības, jo īpaši bateriju un akumulatoru, tīra ūdeņraža, apritīgas plastmasas un izejvielu jomā. Jaunās Patērētāju tiesību aizsardzības programmas³⁰ mērķis ir atbalstīt zaļo pārkārtošanos, lai veicinātu, atbalstītu un dotu iespēju ikvienam patērētājam neatkarīgi no viņa finansiālā stāvokļa aktīvi piedalīties zaļās pārkārtošanās procesā, neuzspiežot konkrētu dzīvesveidu un nepieļaujot sociālo diskrimināciju³¹.

Turklāt Ilgtermiņa redzējuma par ES lauku apvidiem³² mērķis ir padarīt lauku apvidus spēcīgākus, savienotākus, izturētspējīgākus un pārtikušākus, izmantojot arī zaļo pārkārtošanos. Visbeidzot, ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskajā satvarā 2020.–2030. gadam ir noteikti septiņi mērķi ES līmenī laikposmam līdz 2030. gadam, kas cita starpā ietver mērķi palielināt efektīvu vienlīdzīgu piekļuvi atbilstošiem mājokļiem bez segregācijas un pamatpakalpojumiem³³.

- **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

Sociālais taisnīgums ir iestrādāts tiesību aktu priekšlikumu kopumā “Gatavi mērķrādītājam 55 %”. Jo īpaši ierosinātā Enerģijas nodokļu direktīvas³⁴ pārskatīšana sniedz iespējas uz laiku atbrīvot neaizsargātas mājsaimniecības no augstāku enerģijas nodokļu piemērošanas. Ierosinātā Energoefektivitātes direktīvas³⁵ un Direktīvas par ēku energoefektivitāti³⁶ pārstrādātā redakcija, kā arī ierosinātā Atjaunīgo energoresursu direktīvas³⁷ pārskatīšana veicina enerģijas ietaupījumus, kas var būt spēcīgs instruments enerģētiskās nabadzības mazināšanai. Turklāt principa “energoefektivitāte pirmajā vietā” piemērošana nodrošinās, ka ekonomiski nelabvēlīgākā situācijā esošas grupas gūs labumu no energoefektivitātes risinājumiem, kas politikas, plānošanas un investīciju lēmumu pieņemšanā, kā arī citās politikas jomās tiks uzskatīti par pirmo izvēles iespēju. Turklāt Energoefektivitātes direktīvas pārstrādātās redakcijas priekšlikumā ir noteikts īpašs pienākums dalībvalstīm atbalstīt

³⁰ Komisijas paziņojums “Jaunā patērētāju tiesību aizsardzības programma. Patērētāju noturības stiprināšana, lai panāktu ilgtspējīgu atveseļošanu”, COM(2020) 696 final.

³¹ Kā paziņots jaunajā Patērētāju tiesību aizsardzības programmā, Komisija iesniegs tiesību akta priekšlikumu, ar kuru dot iespējas patērētājiem virzīties uz zaļo pārkārtošanos.

³² Komisijas paziņojums “Ilgtermiņa redzējums par ES lauku apvidiem: kāds ceļš ejams, lai līdz 2040. gadam lauku apvidi kļūtu spēcīgāki, savienoti, izturētspējīgi un pārtikuši?”, COM(2021)345 final.

³³ Komisijas paziņojums “Savienība, kurā valda līdztiesība: ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars 2020.–2030. gadam”, COM(2020) 620 final.

³⁴ Priekšlikums Padomes direktīvai, kas pārkārto Savienības noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 563 final.

³⁵ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par energoefektivitāti (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 558 final.

³⁶ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (kurā grozījumi izdarīti ar 2018. gada 30. maija Direktīvu (ES) 2018/844/ES), COM(2021) 802 final.

³⁷ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz atjaunīgo energoresursu enerģijas izmantošanas veicināšanu groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/2001, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 98/70/EK un atceļ Padomes Direktīvu (ES) 2015/652, COM(2021) 557 final.

enerģētiski nabadzīgas un neaizsargātas mājsaimniecības, lai panāktu enerģijas ietaupījumus. Ierosinātā regula par alternatīvo degvielu infrastruktūru³⁸ nodrošinās, ka bezemisiju transportlīdzekļu uzlādes un degvielas uzpildes infrastruktūra būs pieejama visās Eiropas daļās un būs pieejama visiem.

Turklāt, lai gan katrai dalībvalstij būs jāpiedalās emisiju samazināšanas mērķrādītāja sasniegšanā, tiek ņemti vērā atšķirīgi izejas punkti un atšķirīgas spējas. Ar tādiem instrumentiem kā, piemēram, Kopīgo centienu regula³⁹, ir paredzēts taisnīgi sadalīt centienus starp dalībvalstīm, lai nodrošinātu solidaritāti starp dalībvalstīm un reģioniem. Modernizācijas fonds⁴⁰ atbalsta desmit ES dalībvalstis ar zemākiem ienākumiem pārkārtošanās procesā uz klimatneitralitāti, palīdzot modernizēt to energosistēmas un uzlabot energoefektivitāti. Taisnīgas pārkārtošanās fonds⁴¹ ir izveidots, lai risinātu zaļās pārkārtošanās sociālās un ekonomiskās ietekmes aspektus, un tas ir vērsts uz reģioniem, nozarēm un darbiniekiem, kam pārkārtošanās procesā rodas vislielākās grūtības.

Ierosinātais Sociālais klimata fonds palīdzēs mazināt ietekmi uz neaizsargātām mājsaimniecībām, transporta lietotājiem un mikrouzņēmumiem, kurus būtiski ietekmē fosilā kurināmā un fosilo degvielu cenu pieaugums, ko izraisījusi emisijas kvotu tirdzniecības ieviešana attiecībā uz kurināmo un degvielām, ko izmanto autotransporta un ēku nozarēs. Tas veicinās taisnīgumu un solidaritāti starp dalībvalstīm un to iekšienē, vienlaikus mazinot enerģētiskās nabadzības risku un transporta problēmas, papildinot esošos mehānismus. Ar šo fondu atbalstīs mājsaimniecības, ieguldot līdzekļus ēku energoefektivitātē un tīrās siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmā, ietverot arī atjaunīgo energoresursu integrāciju, kā arī finansēs piekļuvi bezemisiju un mazemisiju mobilitātei. Vajadzības gadījumā, līdz tiks noteikta ieguldījumu ietekme uz neaizsargāto grupu radīto emisiju apjoma un enerģijas rēķinu samazināšanu, fonds dos iespēju dalībvalstīm finansēt pasākumus, ar kuriem sniedz pagaidu tiešu ienākumu atbalstu neaizsargātām mājsaimniecībām un mājsaimniecībām, kuras ir neaizsargāti transporta lietotāji, lai samazinātu ēku un autotransporta nozaru iekļaušanas Direktīvas 2003/87/EK darbības jomā radīto tūlītējo ietekmi, kas izriet no fosilo kurināmo un fosilo degvielu cenu pieauguma.

Turklāt, kā norādīts ietekmes novērtējumā, kas pievienots 2030. gada klimata mērķrādītāja plānam, un dažās iniciatīvās, kas iekļautas tiesību aktu kopumā “Gatavi mērķrādītājam 55 %”, dalībvalstis var arī turpmāk izmantot ieņēmumus, kas gūti no ES ETS kvotu izsolēm, nodevām un enerģijas cenām piemērotajiem nodokļiem, kā arī no vides nodokļiem, lai atbalstītu nelabvēlīgākā situācijā esošas grupas.

³⁸ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/94/ES, COM(2021) 559 final.

³⁹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, COM(2021) 555 final.

⁴⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/410 (2018. gada 14. marts), ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai sekmētu emisiju izmaksefektīvu samazināšanu un investīcijas mazoglekļa risinājumos, un Lēmumu (ES) 2015/1814 (dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 76, 19.3.2018., 3. lpp.).

⁴¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) 2021/1056 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu (OV L 231, 30.6.2021., 1. lpp.).

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Priekšlikuma pamatā būs LESD 292. pants kopā ar LESD 149. pantu un LESD 166. pantu.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Dalībvalstis izstrādās un izvēlēsies pasākumus un ieguldījumus, lai nodrošinātu taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, arī īpašus pasākumus, ko tās var ierosināt saskaņā ar esošajām finansēšanas iespējām, politikas instrumentiem un pārvaldības mehānismiem.

- **Proporcionalitāte**

Lai panāktu ātru un efektīvu zaļo pārkārtošanos, kas atbilst Eiropas Klimata aktā pieņemtajiem saistošajiem mērķrādītājiem, vienlaikus nevienu neatstājot novārtā, ir nepieciešama rīcība Savienības līmenī saskaņā ar Eiropas zaļo kursu, Eiropadomes stratēģisko programmu 2019.–2024. gadam, Eiropas Parlamenta ziņojumu “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai”⁴², Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ziņojumu “Zaļajam kursam bez sociālā kursa – nē!”⁴³ un Reģionu komitejas atzinumu “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai”⁴⁴. Šajā sakarā nepieciešams arī nodrošināt, lai sociālās un ar darbaspēku saistītās problēmas, ko rada zaļā pārkārtošanās, tiktu saskanīgi un efektīvi risinātas visu dalībvalstu griezumā.

Kā norādīts Komisijas 2020. gada septembrī publicētajā ES mēroga novērtējumā par 2020. gada septembrī publicētajiem galīgajiem integrētajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem⁴⁵, ir vajadzīgi papildu centieni, lai nodrošinātu tīru un godīgu enerģētikas pārkārtošanu visvairāk skartajos reģionos. Ņemot vērā ierosinātās rīcības mērogu un ietekmi, norādījumi dalībvalstīm šķiet nepieciešami un samērīgi.

Lai izvairītos no nevajadzīga administratīvā sloga radīšanas dalībvalstīm, šajā ieteikumā sniegto politikas pamatnostādņu īstenošana tiks uzraudzīta, izmantojot Eiropas pusgada procesu un citus esošus procesus, jo īpaši un pēc vajadzības enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Ierosinātais instruments ir priekšlikums Padomes ieteikumam, kurā ievēroti subsidiaritātes un proporcionalitātes principi. Tas pamatojas uz spēkā esošajiem Eiropas Savienības tiesību aktiem un atbilst Eiropas Savienības rīcībā esošajiem instrumentiem nodarbinātības un sociālās politikas jomā. Ar to nosaka pasākumus, kas dalībvalstīm jāapsver, un nodrošina stabilu pamatu sadarbībai Eiropas Savienības līmenī šajā jomā, vienlaikus pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetenci attiecīgajās politikas jomās.

⁴² Eiropas Parlamenta 2020. gada 17. decembra rezolūcija par spēcīgu sociālo Eiropu taisnīgai pārejai (2020/2084(INI)).

⁴³ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Zaļajam kursam bez sociālā kursa – nē!” (pašiniciatīvas atzinums), EESK 2020/01591 (OV C 341, 24.8.2021, 23. lpp.).

⁴⁴ Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai”, COR 2020/02167 (OV C 440, 18.12.2020., 42. lpp.).

⁴⁵ COM(2020) 564 final.

3. **EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI**

- **Ex post izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

Neattiecas.

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Komisijas dienesti jau ir veikuši vairākus vispārējus un mērķorientētus apspriešanās pasākumus par zaļo pārkārtošanos, tai skaitā par tās sociālajiem un nodarbinātības aspektiem, jo īpaši izmantojot:

- mērķorientētas apspriešanās, kā arī sabiedriskās apspriešanās tiešsaistē kā daļu no tiesību aktu priekšlikumu kopuma “Gatavi mērķrādītājam 55 %” 2021. gada jūlija un 2021. gada decembra tiesību aktu paketēm (piemēram, ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma, Enerģijas nodokļu direktīva, Energoefektivitātes direktīva, Direktīva par ēku energoefektivitāti un citas);
- divpusējas/daudzpusējas ieinteresēto personu sanāksmes, tai skaitā vairāk nekā 50 sanāksmes par ETS pārskatīšanu, jo īpaši saistībā ar 2021. gada 14. jūlijā pieņemto tiesību aktu paketi;
- tiešsaistes atklātu sabiedrisko apspriešanos par 2030. gada klimata mērķrādītāja plānu (2020. gada marts – jūnijs; vairāk nekā 1000 atbilžu) pēc 4 nedēļu ilgas apspriešanās par sākotnējo ietekmes novērtējumu.

Lai sagatavotu šo priekšlikumu Padomes ieteikumam, Komisija 2021. gada oktobrī un novembrī organizēja **mērķorientētas apspriešanās un viedokļu apmaiņas** ar Nodarbinātības komiteju (*EMCO*), Sociālās aizsardzības komiteju (*SPC*), Ekonomikas politikas komiteju (*EPC*), Eiropas sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas invaliditātes, sociālās un nodarbinātības politikas jomā.

Apspriešanās pasākumos tika pausts plašs atbalsts tādas iniciatīvas īstenošanai, ar kuru risina pārkārtošanās sociālos un darba aspektus, nodrošinot, ka neviens netiek atstāts novārtā. Konkrētāk, puses kopumā vienojās par vairāku elementu nepieciešamību: pieņemt visaptverošu politikas pasākumu kopumu, lai panāktu taisnīgu pārkārtošanos, tai skaitā pasākumus prasmju pilnveidei un pārkvalificēšanai; lietderīgi izmantot esošos politikas un finansēšanas instrumentus, izvairoties no dublēšanās un administratīvā sloga; uzlabot izpratni par klimata pārmaiņu politikas ietekmi uz nodarbinātību un sociālo jomu, tai skaitā ietekmi uz darbvietu kvalitāti, un ar to saistīto uzraudzību un ziņošanu, pamatojoties uz “reālās dzīves datiem” un attiecīgiem rādītājiem; integrēt līdztiesības aspektu; tomēr tika paustas arī prasības pēc lielākiem līdzekļiem un spēju veidošanas pasākumiem, jo īpaši attiecībā uz MVU; nodrošināt integrāciju esošajos pārvaldības mehānismos; klimata pārmaiņu un finansēšanas stratēģiju izstrādē un īstenošanā iesaistīt sociālos partnerus un pilsonisko sabiedrību, lai nodrošinātu taisnīgu pārkārtošanos.

Komisija no 2021. gada 29. oktobra līdz 2021. gada 19. novembrim izsludināja arī **atklātu uzaicinājumu iesniegt atsauksmes** un saņēma 66 atsauksmes no plaša ieinteresēto personu loka: valsts iestādēm, Eiropas un valstu sociālajiem partneriem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas sociālo lietu jomā, kā arī klimata un vides organizācijām un akadēmiskajām un pētniecības iestādēm.

Kopumā respondenti pauda noteiktu atbalstu zaļās pārkārtošanās ilgtermiņa stratēģijai un atzinīgi novērtēja pievēršanos nodarbinātības un sociālajiem aspektiem. Konkrētāk, vairākos komentāros tika uzsvērtā iespējamā ietekme uz nevienlīdzību, darbvietām un prasmēm, kā arī izteikts vispārējs aicinājums nodrošināt pienācīgu finansējumu, kā arī tehnisko palīdzību dalībvalstīm attiecībā uz pieejamajiem finansēšanas instrumentiem, īpaši pievēršoties neaizsargātiem reģioniem, nozarēm un grupām. Tāpat tika uzsvērtā arvien pieaugošā nepieciešamība ieguldīt pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides iniciatīvās, spēju veidošanā un infrastruktūrā. Plašu atbalstu guva sociālā dialoga un kopīgumu slēgšanas tiesību stiprināšana, un daži respondenti aicināja nodrošināt darba ņēmējiem tiesības uz informāciju, konsultācijām un lēmumu kopīgu pieņemšanu. Turklāt lielākajā daļā atsauksmju tika uzsvērtā nepieciešamība veikt detalizētu kartēšanu un analīzi. Daudzās atsauksmēs tika minēti arī citi jautājumi, jo īpaši tiešā ienākumu atbalsta pasākumi neaizsargātiem darba ņēmējiem un mājsaimniecībām, piekļuve pamatpakalpojumiem, tai skaitā transportam, un darba aizsardzības nodrošināšana, kas ir pielāgota “zaļajām” darbvietām.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Eiropas Komisija apkopo zināšanas par sociālajām, nodarbinātības un saistītajām rīcībpolitikām, cita starpā izmantojot Sociālās situācijas novērošanas mehānismu (*SSM*)⁴⁶, lai veicinātu zināšanas sociālās politikas, sociālās aizsardzības un nodarbinātības jomā, vienlaikus sniedzot ar politiku saistītus un uz pierādījumiem balstītus pētījumus par pašreizējo sociālekonomisko situāciju ES. *SSM* aptver četras galvenās pētniecības jomas: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība, sociālā nevienlīdzība, veselība un labklājība; nodarbinātība, bezdarbs un darba tirgus rezultāti; labklājības valsts, sociālā un darba tirgus politika; darba tirgus un megatendenču distributīvā ietekme.

Turpinot iepriekšējos ar šo tematu saistītos pasākumus, 2021. gada novembrī *SSM* sarīkoja ikgadējo pētniecības semināru ar nosaukumu “Pārkārtošanās uz klimatneitralitāti sociālie un nodarbinātības aspekti”. Pasākumā galvenā uzmanība tika pievērsta zaļās pārkārtošanās potenciālajai ietekmei uz nodarbinātību, darbvietu kvalitāti, prasmēm un citiem distributīvās ietekmes aspektiem, piemēram, enerģētisko nabadzību un piekļuvi pamatpakalpojumiem.

Saskaņā ar galvenajiem secinājumiem, kas tika apspriesti ar ekspertiem, vispārīgā līmenī gaidāmā ietekme kopumā ir pozitīva un paredz nodarbinātības pieaugumu energotaupības, būvniecības un atjaunīgo energoresursu nozarēs, tai skaitā attiecībā uz mazkvalificētiem un vidēji kvalificētiem darba ņēmējiem. Turpretī paredzams, ka nodarbinātība un algas samazināsies energoietilpīgajās un grūti pārveidojamajās “brūnajās nozarēs”, tādējādi uzsverot nepieciešamību ieguldīt līdzekļus, lai risinātu masveida prasmju pilnveides un pārkvalificēšanās problēmas.

Starp politikas instrumentiem, ko eksperti minēja kā taisnīgas pārkārtošanās veicināšanas līdzekļus, bija nodokļi, pārvietojumi, subsīdijas un noteikumi, un katrs no uzskaitītajiem risinājumiem ietver atšķirīgus taisnīguma un efektivitātes līmeņus. Eksperti bija vienprātīgi, ka ir svarīgi ar pārvietojumiem un subsīdijām kompensēt dažas regresīvas vai nesamērīgas sekas, jo īpaši attiecībā uz mājsaimniecībām ar zemiem un vidēji zemiem ienākumiem, lai veicinātu un nodrošinātu politikas pasākumu pieņemšanu sabiedrībā.

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=1049>.

Seminārā tika noteiktas arī jomas, kurās būtu lietderīgi veikt turpmākus pētījumus, tai skaitā saistībā ar šādiem aspektiem: a) klimatrīcības ietekmes uz nodarbinātību un sociālo jomu un distributīvās ietekmes ģeotelpiskā dimensija, tai skaitā veicot papildu simulācijas, kas aptvertu visas ES valstis, un novērtējot ietekmi atkarībā no teritorijas un urbanizācijas pakāpes; b) makromodeļu un mikromodeļu integrācija, tai skaitā darba tirgus pārkārtošanas detalizētāka modelēšana, jo sevišķi nozaru starpā, un ar tām saistītās sociālo ieguldījumu vajadzības pārkvalificēšanai un prasmju pilnveidei; c) ienākuma sadales un mājāsaimniecību budžeta modeļu integrācija pamatā esošajos makromodeļos; d) uzdevumu, darbvieta un prasmju “zaļuma” rādītāju izstrādi.

• **Ietekmes novērtējums**

Ar ierosināto instrumentu – Padomes ieteikumu – sniedz pamatnostādnes par sociālo, nodarbinātības un saistīto rīcībpolitiku īstenošanu, kas risinātu ar zaļo pārkārtošanos saistītās problēmas. Tomēr, tā kā tajā sniegtie norādījumi dalībvalstīm attiecībā uz pasākumu izvēli un izstrādi ir elastīgi, ietekmes novērtējums nav nepieciešams.

Pievienotajā dienestu darba dokumentā ir sniegts pārskats un apspriesti pieejamie pierādījumi, uz kuriem balstās ieteiktie politikas pasākumi, pamatojoties uz analīzi, kas sniegta attiecīgajos ietekmes novērtējuma ziņojumos, kuri pievienoti paziņojumam par 2030. gada klimata mērķrādītāja plānu un iniciatīvām, kas iekļautas tiesību aktu kopumā “Gatavi mērķrādītājam 55 %”. Tajā ir iekļauti jauni dati, kas iegūti Eiropas Komisijas veiktajās papildu analīzēs, to vidū atjaunināti enerģētiskās nabadzības rādītāji pa ienākumu grupām tajās dalībvalstīs, par kurām *EU-SILC* datubāzē dati par 2020. gadu jau ir pieejami. Visbeidzot, tajā ir ņemtas vērā atsauksmes, kas tika saņemtas mērķorientēto apspriešanās laikā 2021. gada rudenī, kad Eiropas Komisija cita starpā uzrunāja dalībvalstis, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību – arī jauniešus – un ekspertus darba tirgus analīzes, sociālās politikas un taisnīgas pārkārtošanās jomā.

Daži no svarīgākajiem pierādījumiem attiecas uz šādiem politikas aspektiem:

- parādīt, ka pārkārtošanās darbvieta radīšanas potenciāls ir atkarīgs gan no aktīva atbalsta pārkārtošanai darba tirgū un darbvieta radīšanai, gan no darba ņēmēju spējas iegūt prasmes, kas ir pielāgotas darba tirgum un rūpnieciskajai videi, kuru raksturo videi draudzīgas darbvieta un klimatam draudzīgi ražošanas procesi;

- sniegt modelēšanas pierādījumus par spēju novirzīt nodokļu ieņēmumus no darbaspēka uz ieņēmumiem, kas saistīti ar klimatu, internalizēt negatīvās vides eksternalitātes, veicinot principu “piesārņotājs maksā”, un uzlabot rezultātus darba tirgū, vienlaikus samazinot vides apdraudējumu ietekmi, jo īpaši uz visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām, kā arī spēju mazināt negatīvo distributīvo ietekmi, īstenojot mērķtiecīgus pasākumus, ar kuriem ieņēmumus no enerģijas nodokļiem un oglekļa cenas noteikšanas novirza atpakaļ visvairāk skartajām (jo īpaši neaizsargātajām) mājāsaimniecībām;

- uzsvērt, kā ar mērķtiecīgiem ieguldījumiem energoefektivitātē, siltumapgādes, aukstumapgādes un transporta dekarbonizācijā, piekļuvē pamatpakalpojumiem, tai skaitā alternatīviem ilgtspējīgas mobilitātes risinājumiem, un izpratnes veicināšanā, vajadzības gadījumā papildinot tos ar pagaidu un mērķorientētu tiešā ienākuma atbalstu neaizsargātiem patērētājiem un mājāsaimniecībām, var nodrošināt taisnīgu un iekļaujošu enerģētiskās pārkārtošanu, sevišķu uzmanību pievēršot visvairāk skartajiem (un jo īpaši neaizsargātiem) cilvēkiem un mājāsaimniecībām.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Neattiecas.

- **Pamattiesības**

Nav konstatēta negatīva ietekme uz pamattiesībām. Gluži pretēji, ar šo iniciatīvu tiek veicinātas tiesības, kas noteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, tai skaitā sadaļās “Vienlīdzība” un “Solidaritāte”, piemēram, tiesības uz taisnīgiem darba apstākļiem (31. pants), tiesības uz izglītību (14. pants) un tiesības uz sociālo nodrošinājumu un sociālo palīdzību (34. pants), kas attiecas uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem un sociālajiem pakalpojumiem, kuri nodrošina aizsardzību noteiktos gadījumos, kā arī tiesības uz sociālo palīdzību un palīdzību mājokļu jomā.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Šis priekšlikums ieteikumam neprasa papildu līdzekļus no ES budžeta.

ES budžetā jau ir pieejamas finansēšanas iespējas saistībā ar taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti saskaņā ar dažādu fondu un programmu mērķu politiku un intervences loģiku⁴⁷.

Ieteikumā ir iekļauti norādījumi par valstu budžetiem un to iespējamo nozīmi ieteikuma īstenošanā.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Ir ierosināts, ka Komisija uzrauga šā Padomes ieteikuma īstenošanu sadarbībā ar dalībvalstīm un saistībā ar Eiropas pusgadu.

Turklāt dalībvalstīm tiek ierosināts ņemt vērā šo Padomes ieteikumu, atjauninot savus integrētos nacionālos enerģētikas un klimata plānus (NEKP) 2023. gadā (saistībā ar NEKP projektiem) un 2024. gadā (saistībā ar NEKP galīgajām redakcijām) saskaņā ar 14. pantu Regulā (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību (“Pārvaldības regula”), kā arī to nacionālajos enerģētikas un klimata progresā ziņojumos saskaņā ar minētās regulas 17. pantu. Jo īpaši ar šo ieteikumu būtu jāsniedz informācija par taisnīgas pārkārtošanās aspektu integrēšanu visos pasākumos un darbībās, kas paredzētas katrā no piecām enerģētikas savienības dimensijām, kuras izklāstītas Pārvaldības regulas 1. panta 2. punktā. Ieteikumā būtu jāapraksta arī konkrētas valsts līmeņa darbības un pasākumi, kuru mērķis būtu risināt nodarbinātības, prasmju, enerģētiskās nabadzības un citus sociālos un distributīvos aspektus iekšējā enerģijas tirgū, ja dalībvalstis izvēlētos veikt šādas darbības, tādējādi atbalstot dalībvalstis, jo īpaši tās, kurās ir ievērojams skaits enerģētiski nabadzīgu mājāsaimniecību, lai to integrētajos NEKP izklāstītu atbilstošas rīcībpolitikas un pasākumus šā jautājuma risināšanai saskaņā ar 3. panta 3.d punktu, tai skaitā sociālās politikas pasākumus un citas attiecīgās valsts programmas un rīcībpolitikas.

⁴⁷ Pārskats par attiecīgajiem finansēšanas instrumentiem un to savstarpējām saiknēm, kā arī to nozīmi šajā priekšlikumā sniegto ieteikumu īstenošanā ir sīkāk aprakstīts pievienotajā dienestu darba dokumentā (SWD(2021) 452).

Izmantojot daudzpusējo uzraudzības mehānismu un ieviestos pārvaldības mehānismus, Komisija analizēs pārkārtošanās iespējamo ietekmi, noteiks visvairāk skartos cilvēkus un vajadzības gadījumā, pamatojoties uz dalībvalstu nodarbinātības un sociālās politikas pamatnostādņēm, Eiropas pusgada kontekstā dalībvalstīm sniegs konkrētām valstīm adresētus ieteikumus.

- **Skaidrojošie dokumenti (direktīvām)**

Neattiecas.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Šā ieteikuma 1. un 2. punktā ir norādīts tā priekšmets, mērķi un struktūra.

3. punktā ir sniegtas ieteikuma vajadzībām piemērojamās definīcijas.

4.–7. punktā dalībvalstīm ir ieteikts izstrādāt un īstenot visaptverošus un saskaņotus politikas pasākumu kopumus taisnīgam zaļās pārkārtošanās procesam, lai aktīvi atbalstītu kvalitatīvu nodarbinātību; nodrošināt piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai, apmācībai un mūžizglītībai; nodrošināt taisnīgas nodokļu atvieglojumu un sociālās aizsardzības sistēmas; nodrošināt piekļuvi pamatpakalpojumiem un mājokļiem par pieņemamām cenām kā daļu no pārkārtošanās uz klimatneitralitāti.

8. un 9. punktā dalībvalstīm tiek ieteikts izveidot un īstenot citus transversālus elementus, kas veicina taisnīgu un iekļaujošu zaļo pārkārtošanos, jo īpaši, lai nodrošinātu visu ekonomiku aptverošu pieeju un nodrošinātu pārliecinošu pierādījumu bāzi, kas ir vajadzīga, lai ieviestu pamatotu sociālo un darba tirgus politiku, kura veicina taisnīgu un iekļaujošu pārkārtošanos.

10. punktā dalībvalstīm ir ieteikts optimāli izmantot publisko un privāto finansējumu, lai sniegtu lietderīgu finansiālo atbalstu, jo īpaši paredzot un izlietojot atbilstošus valsts resursus; saskaņā ar ierosināto Sociālo klimata fondu valstu plānos izstrādāt atbilstošu pasākumu kopumu; nodrošināt saskaņotu un optimālu finansējuma izmantošanu saistībā ar taisnīgu pārkārtošanos visos līmeņos, arī ES līmenī.

11. punktā ir atzinīgi vērtēts Komisijas nodoms veikt turpmākus pasākumus saistībā ar Padomes ieteikumu, jo īpaši, lai veicinātu publiskas debates par taisnīgu pārkārtošanos, uzlabotu datu un metodoloģisko bāzi, uzraudzību un prognožu analīzi, pārskatītu šā ieteikuma īstenošanas gaitu saistībā ar daudzpusēju uzraudzību, jo īpaši Eiropas pusgada kontekstā, kā arī saistībā ar enerģētikas savienību un klimatrīcību.

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 166. panta 4. punktu un 292. pantu saistībā ar tā 149. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Ir steidzami jāsamazina siltumnīcefekta gāzu emisijas, jo īpaši, lai samazinātu jūras līmeņa celšanos un ekstremālu laikapstākļu notikumu iespējamību, kas jau tagad ietekmē visus pasaules reģionus⁴⁸, un lai samazinātu ekonomiskās un sociālās izmaksas, kas saistītas ar globālās sasilšanas sekām⁴⁹. Savienība un tās dalībvalstis ir Parīzes nolīguma, kas 2015. gada decembrī tika pieņemts saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) (“Parīzes nolīgums”), puses⁵⁰, un minētais nolīgums tā pusēm uzliek par pienākumu ierobežot globālo vidējās temperatūras pieaugumu krietni zem 2 °C atzīmes salīdzinājumā ar pirmsindustriālā laikmeta līmeni un tiekties temperatūras kāpumu iegrožot līdz 1,5 °C salīdzinājumā ar pirmsindustriālā laikmeta līmeni.
- (2) Klimata pārmaiņas un vides degradācija rada nopietnus draudus, un ir steidzami jārīkojas, kā tas nesen atkārtoti apstiprināts Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (*IPCC*) Sestajā novērtējuma ziņojumā par fizikālo zinātņu pamatojumu. Arvien biežāk nākas saskarties ar cilvēku ciešanām un ekonomiskajiem zaudējumiem, ko rada biežāki ar klimatu saistīti ekstremāli notikumi, piemēram, plūdi, karstuma viļņi, sausums un mežu ugunsgrēki. ES šie zaudējumi jau ir vidēji vairāk nekā 12 miljardi EUR gadā⁵¹. Ja globālā sasilšana sasniegs 3 °C virs pirmsindustriālā līmeņa, šie zaudējumi varētu sasniegt vēl 175 miljardus EUR (1,38 % no ES IKP) gadā. 3 °C salīdzinājumā ar 65 miljardiem EUR 2 °C palielinājuma gadījumā un 36 miljardiem EUR gadā 1,5 °C palielinājumā gadījumā. Tas nesamērīgi kaitētu noteiktām grupām, jo īpaši jau neaizsargātās situācijās esošiem cilvēkiem, un reģioniem, kuri jau saskaras ar problēmām.

⁴⁸ *IPCC* (2021), “Climate Change 2021: The Physical Science Basis”. I darba grupas ieguldījums Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes sestajā novērtējuma ziņojumā.

⁴⁹ Kopīgais pētniecības centrs, *PESETA IV*, <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>.

⁵⁰ Parīzes nolīgums (OV L 282, 19.10.2016., 4. lpp.).

⁵¹ Eiropas Komisija (2021), *PESETA IV* pētījums “Climate change impacts and adaptation in Europe”, Kopīgais pētniecības centrs, Seviļa, <http://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>.

- (3) Eiropas zaļajā kursā⁵² ir izklāstīta stratēģija, kā Eiropas Savienībai kļūt par pirmo klimatneitrālo kontinentu un pārveidot Savienību par ilgtspējīgu, taisnīgāku un pārticīgāku sabiedrību, kas respektē planētas iespēju robežas. Taisnīga pārkārtošanās ir neatņemama zaļā kursa daļa, un paziņojumā par zaļo kursu ir uzsvērts, ka nedrīkst atstāt novārtā nevienu cilvēku un nevienu vietu. Eiropas Klimata tiesību aktā⁵³ ir noteikts saistošs mērķis panākt klimatneitralitāti Savienībā līdz 2050. gadam, kā arī saistošs starpposma mērķrādītājs – līdz 2030. gadam panākt siltumnīcefekta gāzu neto emisiju apjoma samazinājumu Savienībā vismaz par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeņiem. 8. vides rīcības programmas līdz 2030. gadam⁵⁴ mērķis ir aizsargāt, saglabāt un stiprināt Savienības dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labklājību no vidiskiem riska faktoriem un ietekmes.
- (4) Pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku un sabiedrību ir nepieciešama visaptveroša politiska rīcība un ievērojami ieguldījumi daudzās jomās, piemēram, klimatrīcības, enerģētikas, vides, rūpniecības, pētniecības un inovācijas jomā⁵⁵. Lai sasniegtu saistošo Savienības līmeņa mērķrādītāju 2030. gadam, Komisija 2021. gada 14. jūlijā ierosināja tiesību aktu priekšlikumu kopumu “Gatavi mērķrādītājam 55 %”⁵⁶. Šajā kopumā ir ietverti priekšlikumi atjaunināt attiecīgos tiesību aktus, tai skaitā ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) direktīvu⁵⁷, Enerģijas nodokļu direktīvu, Energoefektivitātes direktīvu un Atjaunīgo energoresursu direktīvu, regulu par CO₂ emisijas standartiem vieglajiem pasažieru automobiļiem un vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem, regulu par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu, direktīvu par alternatīvo degvielu infrastruktūru un Kopīgo centienu regulu attiecībā uz nozarēm ārpus pašreizējās ETS, proti, transporta un būvniecības nozarēm. Tajā iekļauti arī jauni tiesību aktu priekšlikumi, jo īpaši, lai atbalstītu tīrāku degvielu izmantošanu aviācijas un jūras transporta nozarēs, kā arī lai ieviestu oglekļa ievērošanas mehānismu un izveidotu Sociālo klimata fondu, kas ir tieši saistīts ar ierosināto emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas ieviešanu ēku un autotransporta nozarēs izmantojamajam kurināmajam un degvielām. Tiesību aktu priekšlikumu kopums “Gatavi mērķrādītājam 55 %” kopā ar ES līmenī veiktajiem pasākumiem nepieciešamo publisko un privāto ieguldījumu atbalstam un stimulēšanai palīdzēs atbalstīt un paātrināt jaunu tirgu, piemēram, tīru degvielu un mazemisiņu transportlīdzekļu tirgu, izaugsmi, tādējādi samazinot ilgtspējīgas pārkārtošanās izmaksas gan uzņēmumiem, gan iedzīvotājiem.

⁵² Komisijas paziņojums “Eiropas zaļais kurss”, COM(2019) 640 final.

⁵³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1119 (2021. gada 30. jūnijs), ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 (“Eiropas Klimata akts”) (OV L 243, 9.7.2021., 1. lpp.).

⁵⁴ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2030. gadam, COM(2020) 652 final.

⁵⁵ Piemēram, attiecībā uz infrastruktūru tiek lēsts, ka šajā desmitgadē Eiropai būs nepieciešami 350 miljardi EUR papildu ieguldījumu gadā, lai sasniegtu 2030. gada emisiju samazināšanas mērķrādītāju enerģētikas sistēmās vien, kā arī 130 miljardi EUR citiem vides mērķiem.

⁵⁶ Komisijas paziņojums “Gatavi mērķrādītājam 55 %”: ES 2030. gadam nospraustā klimata mērķrādītāja sasniegšana ceļā uz klimatneitralitāti”, COM(2021) 550 final.

⁵⁷ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā, Lēmumu (ES) 2015/1814 par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību un Regulu (ES) 2015/757, COM(2021) 551 final.

- (5) Eiropadomes stratēģiskajā programmā 2019.–2024. gadam dalībvalstis ir apņēmušas nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, kas ir iekļaujoša un nevienu neatstāj novārtā. Starptautiskā līmenī dalībvalstis ir apstiprinājušas ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus un ratificējušas Parīzes nolīgumu, kurā ir atzīts, ka ir kritiski svarīgi, lai pārkārtošanās noritētu taisnīgi pret darbaspēku, un ka ir jāveicina cienīgs darbs un kvalitatīvas darbvietas. SDO pamatnostādnes ir starptautiski atzīts politikas satvars, ar kuru virzīt taisnīgu pārkārtošanos uz vides ziņā ilgtspējīgu ekonomiku un sabiedrību visiem.⁵⁸ Turklāt 54 parakstītāji (valstis un sociālie partneri) apstiprināja 2018. gada Silēzijas deklarāciju par solidaritāti un taisnīgu pāreju, kas tika pieņemta UNFCCC Pušu 24. konferencē Katovicē, tai skaitā Eiropas Komisija Eiropas Savienības vārdā⁵⁹ un 21 atsevišķa ES dalībvalsts. Eiropas Savienība un 10 atsevišķas dalībvalstis parakstīja 2021. gada Deklarāciju par atbalstu taisnīgas pārkārtošanās nosacījumiem starptautiskā mērogā, kas tika pieņemta UNFCCC Pušu 26. konferencē Glāzgovā, apņemoties iekļaut informāciju par taisnīgu pārkārtošanos reizi divos gados iesniedzamajos pārredzamības ziņojumos saistībā ar ziņošanu par valstu politiku un pasākumiem, lai sasniegtu nacionāli noteiktos devumus.
- (6) Taisnīgums un solidaritāte ir galvenie principi Savienības virzībā uz zaļo pārkārtošanos, un tie ir priekšnoteikums šā procesa plašam un noturīgam sabiedrības atbalstam. Eiropas zaļajā kursā ir uzsvērts, ka pārkārtošanās procesam jābūt taisnīgam un iekļaujošam, priekšplānā izvirzot cilvēkus un īpašu uzmanību pievēršot to reģionu, nozaru, darba ņēmēju, mājsaimniecību un patērētāju atbalstam, kuri saskarsies ar vislielākajām problēmām. Turklāt paziņojumā “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai”⁶⁰ ir uzsvērts, ka Eiropas zaļā kursa īstenošana Eiropai dos instrumentus, ar kuriem sasniegt vērienīgākus mērķus saistībā ar augšupējo konvergenci, sociālo taisnīgumu un kopīgu labklājību.
- (7) Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā⁶¹ ir uzsvērts, ka ir vajadzīga vienotība, koordinācija un solidaritāte, lai virzītos uz zaļāku un digitālāku desmitgadi, kuras priekšrocības eiropieši varēs izmantot. Tajā ierosināti trīs ES pamatmērķi 2030. gadam, proti, līdz 2030. gadam panākt, ka vismaz 78 % iedzīvotāju vecumā no 20 līdz 64 gadiem ir nodarbināti⁶²; mācībās katru gadu būtu jāpiedalās vismaz 60 % pieaugušo⁶³; nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu skaits līdz 2030. gadam būtu jāsamazina vismaz par 15 miljoniem⁶⁴. Šos pamatmērķus

⁵⁸ Pamatnostādnēs ir definēts taisnīgas pārkārtošanās jēdziens un politikas veidotāji un sociālie partneri tiek aicināti veicināt taisnīgu pārkārtošanos globālā līmenī.

⁵⁹ Padomes Ģenerālsēkretariāts, 14545/1/18 REVI, 2018. gada 26. novembris.

⁶⁰ Komisijas paziņojums “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai”, COM(2020) 14, ar ko uzsāk sabiedrisko apspriešanos par Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānu.

⁶¹ Komisijas paziņojums “Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns”, COM(2021) 102 final. Eiropas sociālo tiesību pīlārs, ko 2017. gada novembrī Gēteborgas samitā proklamēja un parakstīja Eiropas Savienības Padome, Eiropas Parlaments un Komisija, ir Eiropas Savienības ceļvedis virzībā uz spēcīgu sociālo Eiropu.

⁶² Lai sasniegtu šo vispārējo mērķi, Eiropai ir jācenšas vismaz uz pusi samazināt dzimumu nodarbinātības atšķirību salīdzinājumā ar 2019. gadu; līdz 9 % samazināt to jauniešu īpatsvaru vecumā no 15 līdz 29 gadiem, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (NEET), un palielināt formālas agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes (ECEC) nodrošināšanu.

⁶³ Jo īpaši vismaz 80 % cilvēku vecumā no 16 līdz 74 gadiem vajadzētu būt digitālajām pamatprasmēm un būtu vēl vairāk jāsamazina priekšlaicīga mācību pārtraukšana un jāpalielina līdzdalība vidējā izglītībā.

⁶⁴ No 15 miljoniem cilvēku, ko vajadzētu paglābt no nabadzības vai sociālās atstumtības, vismaz 5 miljoniem vajadzētu būt bērniem.

2030. gadam ES līderi atzinīgi novērtēja 2021. gada maija Porto deklarācijā⁶⁵ un 2021. gada jūnija Eiropadomē.

- (8) Ja tiks īstenoti atbilstoši papildu politikas pasākumi⁶⁶, zaļā pārkārtošanās kopumā ES līdz 2030. gadam varētu tādās nozarēs kā būvniecība, IKT un atjaunīgie energoresursi radīt aptuveni 1 miljonu papildu kvalitatīvu darbvieta⁶⁷ un 2 miljonus līdz 2050. gadam⁶⁸, vienlaikus mazinot automatizācijas un digitalizācijas izraisīto vidējas kvalifikācijas darbvieta skaita samazināšanos ilgtermiņā. Tomēr pesimistiska scenārija gadījumā zaļās pārkārtošanās uz klimatneitralitāti ietekme apvienojumā ar neatbilstošu politikas pasākumu kopumu varētu Savienībā samazināt IKP pat par 0,39 % un samazināt darbvieta skaitu pat par 0,26 %⁶⁹.
- (9) Zaļās pārkārtošanās ietekme uz darījumdarbību un nodarbinātību atšķirsies atkarībā no nozares, profesijas, reģiona un valsts, un tas nozīmē gan darbvieta izmaiņas nozarēs un rūpniecības ekosistēmās, gan arī lielu darbaspēka pārdali starp tām⁷⁰. Lai veiktu attiecīgo uzņēmumu, nozaru un ekosistēmu pārstrukturēšanu un pielāgošanu, ir jāizstrādā jauni darījumdarbības modeļi un jāveic plaša darbaspēka pārdale starp nozarēm un reģioniem. Piemēram, paredzams, ka darbvieta tiks zaudētas dažās kalnrūpniecības nozarēs vai saistībā ar enerģijas ražošanu, kurā izmanto fosilo kurināmo, kā arī dažos autobūves nozares sektoros. Turpretī paredzams, ka tiks radītas jaunas darbvieta aprites vērtības saglabāšanas pasākumos, kā arī ilgtspējīga transporta un enerģijas ražošanas nozarēs. Tāpēc dalībvalstīm būtu jāizmanto detalizētas pieejas, koncentrējoties uz atsevišķiem reģioniem un attiecīgajām ekosistēmām un sadarbojoties ar sociālajiem partneriem un/vai vietējām un reģionālajām iestādēm un ieinteresētajām personām.
- (10) Radot kvalitatīvas darbvieta ikvienam, vienlaikus veicot pasākumus, lai mazinātu un novērstu enerģētisko un transporta nabadzību, zaļā pārkārtošanās var veicināt ienākumu palielināšanos un samazināt nevienlīdzību un nabadzību kopumā⁷¹. Tādējādi tā var palīdzēt novērst jau pastāvošos sociālekonomiskos nevienlīdzības aspektus un sociālo atstumtību, uzlabot veselību un labbūtību un veicināt vienlīdzību. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš noteiktām iedzīvotāju grupām, jo īpaši tām, kas jau atrodas neaizsargātā situācijā. Tas jo īpaši attiecas uz māsaimniecībām ar zemiem un vidēji zemiem ienākumiem, kas lielu daļu savu ienākumu tērē tādiem pamatpakalpojumiem

⁶⁵ Eiropadome, Porto deklarācija, 8.5.2021.

⁶⁶ Komisijas paziņojums ““Gatavi mērķrādītājam 55 %”: ES 2030. gadam nospraustā klimata mērķrādītāja sasniegšana ceļā uz klimatneitralitāti”, COM(2021) 550 final.

⁶⁷ Komisijas dienestu darba dokuments – ietekmes novērtējums, kas pievienots paziņojumam “Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā”, SWD(2020) 176 final. Prognožu pamatā ir *E-QUEST*, izmantojot scenāriju “zemāki nodokļi mazkvalificētam darbaspēkam”.

⁶⁸ Eiropas Komisija (2019), “Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019”, 2019. gada 4. jūlijs. Pamatojoties uz padziļināto analīzi, kas pievienota Komisijas paziņojumam COM(2018) 773.

⁶⁹ SWD(2020) 176 final.

⁷⁰ SWD(2020) 176 final.

⁷¹ Eiropas Komisija (2019), “Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019”, 5. nodaļa, 2019. gada 4. jūlijs, un Eiropas Komisija (2020), “Leaving no one behind and striving for more: fairness and solidarity in the European social market economy”, “Employment and Social Developments in Europe 2020”, 4.2.2. nodaļa, 2020. gada 15. septembris. Kopējais nabadzības līmenis šajā kontekstā tiek noteikts, izmantojot saskaņoto nabadzības riska līmeņa rādītāju saskaņā ar sociālo rezultātu pārskata rādītājiem un saistīto Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāna 2030. gada pamatmērķi.

kā enerģija, transports un mājokļi, kā arī uz mikrouzņēmumiem un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Modelēšanas rezultāti liecina, ka tas, vai vides nodokļi būs progresīvi vai regresīvi, lielā mērā būs atkarīgs no instrumenta struktūras, tai skaitā, piemēram, no tā, cik lielā mērā ienākuma nodokļa samazināšana vai nodokļu ieņēmumu izmantošana ir vērsta uz zemāku ienākumu guvējiem⁷².

- (11) Aprites vērtības saglabāšanas pasākumi (tai skaitā remonts, atkalizmantošana, pārražošana un servitizācijas uzņēmējdarbības modeļi) var veicināt cenas ziņā pieejamu preču un pakalpojumu ilgtspējīgu pieejamību. Tie arī rada darbvietas un iespējas dažādos prasmju līmeņos, arī attiecībā uz sievietēm, personām ar invaliditāti un neaizsargātās situācijās esošām grupām, un šajās jomās aktīvi darbojas sociālie uzņēmumi. Izvairoties no jauniem pirkumiem, tiek ievērojami samazinātas oglekļa emisijas, savukārt radītās darbvietas ir ģeogrāfiski tuvu produktiem, kas jāuztur, jāatjauno vai kopīgi jālieto.
- (12) Saskaņā ar jaunākajiem pieejamajiem *EU-SILC* datiem par 2019./2020. gadu⁷³ enerģētiskā nabadzība skāra aptuveni 8 % ES iedzīvotāju, t. i., vairāk nekā 35 miljonus cilvēku, kuri nespēja uzturēt mājokli pietiekami siltu, turklāt pastāv būtiskas atšķirības starp dalībvalstīm un ienākumu grupām⁷⁴. Kopumā Enerģētiskās nabadzības observatorija lēš, ka vairāk nekā 50 miljoni mājsaimniecību Eiropas Savienībā saskaras ar enerģētisko nabadzību. Enerģētiskā nabadzība, ko rada zems ienākumu līmenis, tas, ka liela izmantojamā ienākuma daļa tiek tērēta par enerģiju, un zema energoefektivitāte, jau kādu laiku ir viena no galvenajām Savienības problēmām. Šis nabadzības veids daudzās dalībvalstīs ietekmē ne vien mājsaimniecības ar zemiem ienākumiem, bet arī mājsaimniecības ar vidēji zemiem ienākumiem⁷⁵. Enerģētiskajai nabadzībai un tās sekām ir vairāk pakļautas arī mājsaimniecības ar lielākām enerģijas patēriņa vajadzībām nekā vidēji⁷⁶, tai skaitā ģimenes ar bērniem, personas ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēki. Enerģētiskā nabadzība īpaši skar arī sievietes, jo īpaši vientuļos vecākus un gados vecākas sievietes⁷⁷. Papildus enerģētiskajai nabadzībai aizvien vairāk tiek atzīts arī transporta nabadzības jēdziens, kad atsevišķas iedzīvotāju grupas nespēj izmantot sociāli un materiāli nepieciešamo transporta pakalpojumu līmeni. Ja netiks veikti pareizi papildu pasākumi, lai mazinātu un novērstu enerģētisko un transporta nabadzību, pastāv risks, ka tā var saasināties, jo īpaši emisiju izmaksu internalizācijas dēļ cenu noteikšanas procesā vai pielāgošanās izmaksu dēļ, pārejot uz efektīvākām, zemāku emisiju alternatīvām.
- (13) Sociālā taisnīguma un solidaritātes principi ir stingri iestrādāti attiecīgo klimata, enerģētikas un vides satvaru izstrādē Savienības līmenī⁷⁸, arī izmantojot principu

⁷² *IEEP* (2021), "Green taxation and other economic instruments: internalising environmental costs to make the polluter pay".

⁷³ *EU-SILC* 2019. gada dati ir pieejami par visām dalībvalstīm; 2020. gada dati par visām dalībvalstīm vēl nav pieejami.

⁷⁴ Turklāt līdz pat 6,2 % eiropiešu, t. i., vairāk nekā 27 miljoniem cilvēku, ir komunālo pakalpojumu rēķinu nomaksas parādi.

⁷⁵ SWD(2019)579 final.

⁷⁶ Sk. ziņojumu, kas tika sagatavots 2016. gada 9. novembrī organizētajā seminārā par enerģētisko nabadzību EP Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komitejas (*ITRE*) vajadzībām.

⁷⁷ Sk. publikāciju "Gender perspective on access to energy in the EU" (europa.eu), tīmekļa vietni Dzimumu līdztiesība un enerģija | Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (europa.eu) un dokumentu GFE-Gender-Issues-Note-Session-6.2.pdf (oecd.org).

⁷⁸ Sociālais taisnīgums ir iekļauts arī Komisijas priekšlikumos, kas ir daļa no tiesību aktu priekšlikumu kopuma "Gatavi mērķrādītājam 55 %", tai skaitā priekšlikumos par Enerģijas nodokļu direktīvu, Energoefektivitātes

“piesārņotājs maksā” un kopīgu centienu sadali starp dalībvalstīm, kā arī noteikta apjoma ETS kvotu pārdali solidaritātes, izaugsmes un starpsavienojumu mērķiem Savienībā un to izmantošanu Modernizācijas fondam, kas palīdz nodrošināt ievērojamās ieguldījumu vajadzības dalībvalstīs ar zemākiem ienākumiem, lai modernizētu to energosistēmas. Turklāt ES enerģētikas politikas tiesību aktos dalībvalstīm ir paredzēti instrumenti, ar kuriem nodrošināt enerģētiski nabadzīgo un neaizsargāto mājsaimniecību patērētāju aizsardzību, vienlaikus novēršot tirgus izkropļojumus⁷⁹. Kaut arī šie instrumenti palīdz atvieglot zaļo pārkārtošanos, to mērķis ir sniegt līdzekļus nepieciešamās aizsardzības nodrošināšanai vispārīgākā līmenī, kā tas, piemēram, parādīts nesenu pieņemtajā paziņojumā “Augošās enerģijas cenas: pretdarbības un atbalsta instrumenti”⁸⁰. Turklāt, izveidojot Sociālo klimata fondu 72,2 miljardu EUR apmērā laikposmam no 2025. līdz 2032. gadam, tiktu atbalstītas neaizsargātas mājsaimniecības, transporta lietotāji un mikrouzņēmumi, kurus ietekmēs emisijas kvotu tirdzniecības ieviešana attiecībā uz kurināmo un degvielām, ko izmanto autotransporta un ēku nozarēs⁸¹. Fonds veicina sociālās ietekmes risināšanu ar pasākumiem un investīcijām, ar ko plānots samazināt atkarību no fosilā kurināmā un fosilajām degvielām, uzlabojot ēku energoefektivitāti, dekarbonizējot ēku siltumapgādi un aukstumapgādi, arī integrējot atjaunīgo enerģiju, un paplašinot bezemisiju un mazemisiju mobilitātes un transporta pieejamību par labu neaizsargātām mājsaimniecībām, neaizsargātiem mikrouzņēmumiem un neaizsargātiem transporta lietotājiem, vajadzības gadījumā to papildinot ar pagaidu tiešo ienākumu atbalstu neaizsargātām mājsaimniecībām, tai skaitā neaizsargātiem transporta lietotājiem.

- (14) Dalībvalstu rīcībā ir vairāki instrumenti, ar kuriem tās var strukturēt un koordinēt savas darbības, lai nodrošinātu taisnīgu pārkārtošanos. Nacionālajos enerģētikas un klimata plānos (NEKP) būtu jānovērtē enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecību skaits un jānorāda pasākumi, kas nepieciešami, lai risinātu enerģētikas pārkārtošanās sociālās un teritoriālās sekas⁸². Teritoriālajos taisnīgas pārkārtošanās plānos (TTPP) būtu jānosaka teritorijas, kas ir tiesīgas saņemt Taisnīgas pārkārtošanās fonda atbalstu līdz 2027. gadam⁸³. *NextGenerationEU* finansētajos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos (ANP) ir noteiktas reformas un ieguldījumi, ar kuriem veicināt zaļo

direktīvu, Atjaunīgo energoresursu direktīvu, Alternatīvo degvielu infrastruktūras direktīvu, Kopīgo centienu regulu un priekšlikumu izveidot Sociālo klimata fondu.

⁷⁹ 5. pants Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.); 3. pants Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 211, 14.8.2009., 94. lpp.).

⁸⁰ COM(2021) 660 final, 2021. gada 13. oktobris.

⁸¹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Sociālo klimatu fondu, COM(2021) 568 final.

⁸² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

⁸³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) 2021/1056 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu (OV L 231, 30.6.2021., 1. lpp.).

pārkārtošanos, iekļaujošu izaugsmi, sociālo un teritoriālo kohēziju, izturētspēju un nākamās paaudzes perspektīvas, un to īstenošanas termiņš ir līdz 2026. gadam⁸⁴.

- (15) Pamatojoties uz Eiropas zaļā kursa un jo īpaši Eiropas sociālo tiesību pīlāra principiem un rīcībpolitikām, ir iespējams uzlabot rīcībpolitiku plānošanu visaptverošā un transversālā veidā un nodrošināt izdevumu saskaņošanu ES un valstu līmenī. Novērtējot NEKP galīgās redakcijas⁸⁵, Komisija atzina, ka tajās ir sniegti daži rādītāji un rīcībpolitikas saistībā ar enerģētisko nabadzību, tomēr secināja, ka tajās ne vienmēr ir skaidri noteiktas prioritātes finansējuma vajadzībām, lai panāktu taisnīgu pārkārtošanos, kā arī prasmju pilnveidei un kvalifikācijas celšanai vai atbalstam darba tirgus pielāgošanai. TTPP būtu jākoncentrējas uz atsevišķām teritorijām, tāpēc ar TTPP nav paredzēts noteikt vispārēju stratēģiju un rīcībpolitikas taisnīgas pārkārtošanās procesam valsts līmenī. Lai gan reformas un ieguldījumi, ko ar tiem atbalsta un palīdz finansēt, ir paredzēti ilgstošas ietekmes radīšanai, gan TTPP, gan ANP ir ierobežoti laika ziņā. Dažas taisnīgas pārkārtošanās darbības tiek īstenotas arī citu programmu un iniciatīvu kontekstā, jo īpaši saistībā ar kohēzijas politikas fondiem. Sociālajiem klimata plāniem būs liela nozīme, lai palīdzētu visvairāk skartajām un neaizsargātākajām grupām saistībā ar emisijas kvotu tirdzniecības ieviešanu autotransporta un ēku nozarēs izmantotajam kurināmajam un degvielām.
- (16) Taisnīga pārkārtošanās uz klimatneitralitāti Savienībā līdz 2050. gadam nodrošinās to, ka neviens netiks atstāts novārtā, jo īpaši darba ņēmēji un māsaimniecības, ko zaļā pārkārtošanās skars visvairāk, un jo īpaši tie, kas jau ir neaizsargātās situācijās. Tādēļ, kā izklāstīts šajā ieteikumā, dalībvalstīm būtu jāievieš visaptveroši politikas pasākumu kopumi⁸⁶, jāstiprina transversāli elementi, kas veicina taisnīgu zaļo pārkārtošanos, un optimāli jāizmanto publiskais un privātais finansējums. Politikas pasākumu kopumos būtu jāņem vērā tie cilvēki un māsaimniecības, kurus zaļā pārkārtošanās skārusi visvairāk, jo īpaši darbvietu zaudēšana, kā arī nodarbinātības apstākļu maiņa un/vai jaunas prasības attiecībā uz darba uzdevumiem, kā arī tie, kuri izjūt negatīvu ietekmi uz izmantojamiem ienākumiem, izdevumiem un piekļuvi pamatpakalpojumiem. Politikas pasākumu kopumos kā daļa no visvairāk skartajām grupām jo īpaši, bet ne tikai, būtu jāņem vērā neaizsargātās situācijās esošie cilvēki un māsaimniecības, jo sevišķi personas, kas ir visvairāk atstumtas no darba tirgus, piemēram, savu prasmju, teritoriālo darba tirgus apstākļu vai citu iezīmju, piemēram, dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Turklāt neaizsargātās situācijās var būt cilvēki un māsaimniecības, kas dzīvo nabadzībā un/vai enerģētiskā nabadzībā vai ir pakļauti nabadzības un/vai enerģētiskās nabadzības riskam, saskaras ar mobilitātes šķēršļiem vai kam pārmērīgu slogu rada mājokļa izmaksas. Politikas pasākumu kopumi būtu jāpielāgo vietējiem apstākļiem, ņemot vērā visneaizsargātāko un attālāko ES teritoriju (arī tālāko reģionu) vajadzības.
- (17) Aktīvi atbalstot kvalitatīvu nodarbinātību, galvenā uzmanība būtu jāpievērš palīdzībai darba ņēmējiem, darba meklētājiem, jauniešiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst

⁸⁴ Komisijas paziņojums “Eiropas lielā stunda – jāatjaunojas un jāpagatavo ceļš nākamajai paaudzei”; Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

⁸⁵ Komisijas paziņojums “Nacionālo enerģētikas un klimata plānu ES mēroga novērtējums. Kā sekmēt zaļo pārkārtošanos un veicināt ekonomikas atveseļošanu ar integrētiem enerģētikas un klimata plāniem”, COM(2020) 564 final.

⁸⁶ Jo īpaši 2021. un 2022. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijas (ASGS), ieteikumi eurozonai 2021. gadam un konkrētām valstīm adresētie ieteikumi.

arodu (*NEET*), un pašnodarbinātajiem, kurus zaļā pārkārtošanās skar visvairāk. Atbalsts ir jo sevišķi nepieciešams nepietiekami pārstāvētām personām, piemēram, sievietēm vai personām ar salīdzinoši zemām spējām pielāgoties pārmaiņām darba tirgū, lai uzlabotu viņu nodarbināmības iespējas un atrastu darbu saskaņā ar Komisijas ieteikumu par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai pēc Covid-19 krīzes (*EASE*)⁸⁷. Tādējādi, pamatojoties uz iepriekšējām politikas pamatnostādņem⁸⁸, politikas pasākumu kopumos būtu jāiekļauj īpaši pielāgoti pasākumi, ar kuriem atbalstīt darbā pieņemšanas un profesionālo pārmaiņu stimulus, darījumdarbības atbalstu un kvalitatīvu darbvietu radīšanas pasākumus, jo īpaši mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un visvairāk skartajās teritorijās. Ar tiem būtu arī jāveicina spēkā esošo noteikumu par darba apstākļiem efektīva īstenošana un izpilde, kā arī atbalsts sociāli atbildīgai pārstrukturēšanai saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem un standartiem. Sociālajiem partneriem ir būtiska nozīme, lai dialoga veidā palīdzētu risināt ar zaļo pārkārtošanos saistītās problēmas nodarbinātības un sociālajā jomā.

- (18) Lai nodrošinātu, ka darbaspēkam ir prasmes, kas nepieciešamas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, būtiska ir kvalitatīvas un iekļaujošas izglītības, apmācības un mūžizglītības pieejamība visiem. Tādēļ taisnīgas pārkārtošanās aspekti būtu jāiekļauj valstu prasmju stratēģiju izstrādē un īstenošanā saskaņā ar Prasmju programmu Eiropai un ES jauno atjaunināto industriālo stratēģiju⁸⁹. Svarīgs instruments būs arī prasmju partnerības saskaņā ar Prasmju pilnveides paktu. Jaunākā informācija par darba tirgu un prasmēm, kā arī prognozes, tai skaitā reģionālā, nozaru un profesiju līmenī, ļauj noteikt un prognozēt attiecīgo profesiju un transversālo prasmju vajadzības, arī kā pamats mācību programmu pielāgošanai, lai tās atbilstu prasmju vajadzībām zaļās pārkārtošanās īstenošanai. PIA būtu jāsniedz iespēja jauniešiem un pieaugušajiem, jo īpaši sievietēm, apgūt prasmes, kas vajadzīgas, lai sekmīgi iekļautos zaļās pārkārtošanās procesā⁹⁰. Mācekļība un apmaksāta stažēšanās, kas ietver spēcīgus apmācības komponentus, jo īpaši jauniešiem, veicina darba tirgus pāreju, jo īpaši attiecībā uz darbībām, kas sekmē klimata un vides mērķu sasniegšanu, un nozarēs, kurās sevišķi trūkst prasmju. Lai nodrošinātu prasmju pilnveides un pārkvalificēšanās vajadzības, būtu jāveicina lielāka pieaugušo līdzdalība mūžizglītībā, cita starpā dodot iespēju personām meklēt viņu vajadzībām pielāgotas mācības, kā arī izmantojot īsus, kvalitatīvus kursus par prasmēm, kas saistītas ar zaļo pārkārtošanos, pamatojoties uz Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem, kas arī atvieglos šādu kursu rezultātu novērtēšanu un atzīšanu.
- (19) Būtu jāpārskata nodokļu un pabalstu sistēmu un sociālās aizsardzības sistēmu struktūra, ņemot vērā īpašās vajadzības, kas izriet no zaļās pārkārtošanās, atspoguļojot arī principu “piesārņotājs maksā” un vajadzību, lai politikas papildu pasākumi neveicinātu subsīdijas fosilā kurināmā un fosilo degvielu patēriņam, neradītu tehnoloģisko iesīksti, kas patērētājiem liktu izmantot konkrētu tehnoloģiju, un nemazinātu stimulus ēku renovācijai, siltumenerģijas sistēmu aizstāšanai un

⁸⁷ Komisijas Ieteikums (ES) 2021/402 (2021. gada 4. marts) par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai pēc Covid-19 krīzes (*EASE*) (OV L 80, 8.3.2021., 1. lpp.).

⁸⁸ Jo īpaši *EASE* ieteikumu un dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnes, kas pieņemtas 2020. gada oktobrī un atkārtoti apstiprinātas 2021. gada oktobrī.

⁸⁹ Komisijas paziņojums “Jaunās 2020. gada industriālās stratēģijas atjaunināšana: veidojot spēcīgāku vienoto tirgu Eiropas atveseļošanai”, COM(2021) 350 final.

⁹⁰ Padomes Ieteikums (2020. gada 24. novembris) par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai (OV C 417, 2.12.2020, 1. lpp.).

energoefektivitātes pasākumiem kopumā. Dažādu rīcībpolitiku kombinācija var nodrošināt atbalstu visneaizsargātākajām māsaimniecībām un darba ņēmējiem, kurus zaļā pārkārtošanās skārusi visvairāk. Atkarībā no valsts un individuālās situācijas tas varētu ietvert, piemēram, nodokļu novirzīšanu no darbaspēka uz klimata un vides mērķiem saskaņā ar priekšlikumu pārskatīt Enerģijas nodokļu direktīvu⁹¹, bezdarba shēmu pārskatīšanu un/vai vajadzības gadījumā pagaidu un mērķorientētu tiešu ienākumu atbalstu. Sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas sistēmas var novērtēt un attiecīgā gadījumā pielāgot, ņemot vērā zaļo pārkārtošanos, jo īpaši, lai gādātu par ienākumu drošību, jo sevišķi, pārejot no vienas darbavietas uz citu, un lai nodrošinātu pienācīgus sociālos, veselības aizsardzības un aprūpes pakalpojumus, izmantojot atbilstošu sociālo infrastruktūru, jo īpaši visvairāk skartajās teritorijās (piemēram, lauku un attālās teritorijās), lai novērstu sociālo atstumtību un mazinātu veselības apdraudējumus. Lai iekļaujošā veidā palielinātu fizisko un finansiālo noturību pret klimata pārmaiņu neatgriezenisko ietekmi, ir jāveicina riska apzināšanas, riska samazināšanas un riska pārnese risinājumi, jo īpaši palielinot apdrošināšanas risinājumu pieejamību un ieguldot katastrofu riska pārvaldībā un pielāgošanā, lai mazinātu klimata pārmaiņu fizisko ietekmi un tādējādi samazinātu zaudējumus, kā arī klimatisko zaudējumu apdrošinātības deficītu, ņemot vērā mikrouzņēmumus, mazos un vidējos uzņēmumus, kā arī lauku un attālos reģionus. Būtu jāstiprina katastrofu riska pārvaldība, arī civilās aizsardzības sistēmas valstu un ES līmenī, lai labāk novērstu ar klimatu saistītos satricinājumus, sagatavotos tiem un reaģētu uz tiem.

- (20) Ikvienam ir tiesības piekļūt kvalitatīviem pamatpakalpojumiem, tai skaitā enerģijai, transportam, sanitārijai, finanšu pakalpojumiem un digitālajiem sakariem, un atbalsts vienlīdzīgai piekļuvei šādiem pakalpojumiem būtu jāsniedz tiem, kam tas nepieciešams⁹². Turklāt ikvienam, kam tas nepieciešams, būtu jāsniedz piekļuve labas kvalitātes sociālajam mājoklim vai kvalitatīva palīdzība mājokļa nodrošināšanā⁹³. Bez tam labumu no principa “energoefektivitāte pirmajā vietā” piemērošanas varētu gūt māsaimniecības ar zemiem un vidējiem ienākumiem, neaizsargāti lietotāji, arī galaizmantotāji, enerģētiskās nabadzības skartie cilvēki vai enerģētiskās nabadzības riskam pakļautie cilvēki un sociālajos mājokļos dzīvojošie cilvēki. Lai novērstu un risinātu enerģētiskās nabadzības pamatcēloņus, papildus enerģijas patērētāju aizsardzībai un iespēju sniegšanai tiem ir vajadzīgi īpaši pasākumi, kas, konkrēti, veicina ieguldījumus, kuri vērsti uz energoefektivitātes uzlabošanu, jo īpaši sociālo mājokļu sektorā, saskaņā ar 2021. gada 14. jūlijā pieņemto priekšlikumu par Energoefektivitātes direktīvas⁹⁴ pārstrādāto redakciju, kā arī 2021. gada 14. decembrī pieņemto priekšlikumu par Ēku energoefektivitātes direktīvu⁹⁵, kurā risināti arī galvenie ar ekonomiku nesaistītie renovācijas šķēršļi, piemēram, pretrunīgas intereses, tai skaitā īpašnieku un īrnieku attiecības un kopīpašuma struktūras. Šajā kontekstā īpaša uzmanība būtu jāpievērš konkrētām grupām, kuras pakļautas lielākam

⁹¹ Priekšlikums Padomes direktīvai, kas pārkārto Savienības noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 563 final.

⁹² “Eiropas sociālo tiesību pīlārs”, ko 2017. gada 17. novembrī svinīgi proklamēja Eiropas Parlaments, Padome un Komisija; 20. princips.

⁹³ “Eiropas sociālo tiesību pīlārs”, ko 2017. gada 17. novembrī svinīgi proklamēja Eiropas Parlaments, Padome un Komisija; 19.a princips.

⁹⁴ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par energoefektivitāti (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 558 final.

⁹⁵ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (kurā grozījumi izdarīti ar 2018. gada 30. maija Direktīvu (ES) 2018/844/ES), COM(2021) 802 final.

enerģētiskās nabadzības riskam, piemēram, sievietes, cilvēki ar invaliditāti, vecāka gadagājuma cilvēki, bērni un cilvēki ar rasu vai etnisko piederību minoritātei. Jau esošās un jaunās mobilitātes problēmas var risināt, izmantojot atbalsta pasākumus un attīstot nepieciešamo infrastruktūru, piemēram, sabiedrisko transportu. Ilgtspējīgas mobilitātes un dažādu transporta veidu (arī privātā un sabiedriskā transporta) pieejamība cenas ziņā, pieklūstamība un drošība ir ļoti svarīga, lai garantētu, ka ikviens gūst labumu no zaļās pārkārtošanās un ir tās daļa. Šajā kontekstā būtiska nozīme ir pilsētu mobilitātei, kas atspoguļota arī 2021. gada 14. decembrī pieņemtajā Eiropas pilsētu mobilitātes satvarā⁹⁶.

- (21) Attiecībā uz taisnīgu pārkārtošanos īstenojot visu ekonomiku aptverošu pieeju, būtu jāatbalsta politikas pasākumi, kuru pamatā ir politikas veidošanas koordinācija un darbības spēju stiprināšana visos līmeņos un visās attiecīgajās politikas jomās, piešķirot aktīvu lomu arī reģionālajām un vietējām iestādēm, sociālo partneru iesaistīšana visos līmeņos un posmos, kā arī pilsoniskās sabiedrības un ieinteresēto personu efektīva un produktīva līdzdalība. Šāda koordinācija un iesaiste varētu nodrošināt, ka Eiropas zaļā kursa taisnīguma un solidaritātes principi jau no paša sākuma tiek integrēti rīcībpolitikas veidošanā, īstenošanā un uzraudzībā, tādējādi radot pamatu plašam un ilgtermiņa atbalstam iekļaujošām rīcībpolitikām, kas sekmē zaļo pārkārtošanos.
- (22) Lai ieviestu stabilu sociālo un darba tirgus politiku, kas nodrošina taisnīgu un iekļaujošu pārkārtošanos, ļoti svarīga ir pārliecinoša pierādījumu bāze. Šajā nolūkā pakāpeniska definīciju, jēdzienu, klasifikāciju un metodiku saskaņošana un konsekvence, jo īpaši pamatojoties uz Komisijas Ieteikumu (ES) 2020/1563 par enerģētisko nabadzību⁹⁷, atvieglo novērtējumu veikšanu un to salīdzināmību. Turpmāki pētniecības un inovācijas pasākumi var papildināt zināšanu bāzi, ko var izmantot politiskajā un publiskajā diskursā. Savukārt rīcībpolitikas veidošanu un atbildību var veicināt ar informācijas apmaiņu ar sabiedrību visā tās daudzveidībā un ar galvenajām ieinteresētajām personām, piemēram, saistībā ar izvērtēšanas, prognozēšanas un uzraudzības pasākumu rezultātiem.
- (23) Lai novērtētu klimata pārmaiņu rīcībpolitiku ietekmi uz nodarbinātību un sociālo jomu, kā arī distributīvo ietekmi, jo īpaši ir vajadzīgi pienācīgi detalizēti un kvalitatīvi dati un rādītāji. Šādi dati un rādītāji pašlaik nav pilnībā pieejami. Piemēram, lai gan ir panākts zināms progress saistībā ar enerģētiskās nabadzības noteikšanu, varētu izstrādāt rādītājus transporta nabadzības novērtēšanai. Uzraudzību un izvērtēšanu var stiprināt ar vairākiem pasākumiem, koncentrējoties uz rādītājiem, rezultātu pārskatiem, kā arī nelieliem izmēģinājuma projektiem un politikas eksperimentiem. Pasākumus var veidot, pamatojoties uz esošiem rezultātu pārskatiem, piemēram, sociālo rezultātu pārskatu un Eiropas zaļā kursa rezultātu pārskatu, kuros ir iekļauta attiecīga informācija par konkrētiem taisnīgas pārkārtošanās politikas aspektiem, vai arī no tiem iedvesmojoties.
- (24) Visbeidzot, ņemot vērā ievērojamās ieguldījumu vajadzības, kas izriet no zaļās pārkārtošanās, īpaši svarīga ir optimāla un efektīva publiskā un privātā finansējuma izmantošana, visu pieejamo resursu mobilizēšana un to efektīva izlietošana. Savienības līmenī attiecīgās darbības atbalsta no ES budžeta un ar instrumentu

⁹⁶ Komisijas paziņojums "Eiropas pilsētu mobilitātes satvars", COM(2021) 811 final.

⁹⁷ Komisijas Ieteikums (ES) 2020/1563 (2020. gada 14. oktobris) par enerģētisko nabadzību (OV L 357, 27.10.2020, 35. lpp.).

NextGenerationEU. Tās tiks īstenotas ar Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM), Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma (TPM), kas ietver Taisnīgas pārkārtošanās fondu (TPF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+), Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Kohēzijas fonda, Atveseļošanas palīdzības kohēzijai un Eiropas teritorijām (*REACT-EU*), “*Erasmus+*” un Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda darbu zaudējušiem darba ņēmējiem (EGF), programmas “LIFE”, programmas “Apvārsnis Eiropa”, Modernizācijas fonda⁹⁸, Sociālā klimata fonda un kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) fondu palīdzību. Turklāt Komisija atbalsta dalībvalstis ar tehniskā atbalsta instrumenta starpniecību, sniedzot pielāgotas tehniskās zināšanas, lai izstrādātu un īstenotu reformas, arī tās, kas veicina taisnīgu pārkārtošanos uz oglekļneitralitāti.

- (25) Eiropas pusgads ir ES ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinācijas satvars, tai skaitā attiecībā uz ekonomiski un sociāli nozīmīgiem zaļās un digitālās pārkārtošanās aspektiem. Tas turpinās pildīt šo lomu atveseļošanas posmā un divējādās pārkārtošanās procesā, kas ir strukturēts, pamatojoties uz četrām konkurētspējīgas ilgtspējas dimensijām un saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Eiropas pusgada ietvaros Komisija cieši uzraudzīs sociālekonomiskos rezultātus un ietekmi un vajadzības gadījumā ierosinās konkrētām valstīm adresētus ieteikumus, lai nodrošinātu, ka neviens netiek atstāts novārtā. Prioritāte būs papildināmība ar pasākumiem, kas tiek atbalstīti ar Atveseļošanas un noturības mehānismu. Tāpēc šā ieteikuma uzraudzība notiks Eiropas pusgada kontekstā, pamatojoties uz atbilstošiem novērtējumiem, politikas ietekmes izvērtējumiem un šajā ieteikumā sniegto norādījumu īstenošanas gaitu.
- (26) Turklāt, sagatavojot savu nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NEKP) projektus un galīgos atjauninājumus attiecīgi 2023. un 2024. gadā saskaņā ar Pārvaldības regulas⁹⁹ 14. pantu, dalībvalstīm būtu jāizmanto šis ieteikums, lai apsvērtu nodarbinātības, sociālās un distributīvās ietekmes novērtējumu un taisnīgas pārkārtošanās aspektu iekļaušanu visās piecās enerģētikas savienības dimensijās un papildus uzlabotu politikas pasākumus šādas ietekmes novēršanai, īpašu uzmanību pievēršot enerģētiskajai nabadzībai.
- (27) Turklāt šā ieteikuma īstenošanas uzraudzībā var izmantot esošos pierādījumus saistībā ar izveidotajiem daudzpusējiem uzraudzības procesiem, jo īpaši Eiropas pusgada ietvaros. Padome vai Komisija var lūgt Nodarbinātības komiteju un Sociālās aizsardzības komiteju saskaņā ar attiecīgi LESD 150. un 160. pantu pārbaudīt šā ieteikuma īstenošanu savā attiecīgajā kompetences jomā, pamatojoties uz atbilstīgiem Komisijas ziņojumiem un citiem daudzpusējiem uzraudzības instrumentiem. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija strādā arī pie tā, lai uzlabotu datu pieejamību, lai atjauninātu, izstrādātu un izmantotu sistēmas un metodiskos norādījumus, tai skaitā enerģētiskās un transporta nabadzības un nevienlīdzības vides jomā noteikšanai, kā arī politikas pasākumu efektivitātes un faktiskās ietekmes novērtēšanai,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

MĒRĶIS

⁹⁸ Ārpus ES budžeta un Eiropas Atveseļošanas instrumenta.

⁹⁹ Saskaņā ar Pārvaldības regulas (ES) 2018/1999 14. pantu.

- (1) Saskaņā ar Eiropas zaļā kursa un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principiem šā ieteikuma mērķis ir nodrošināt, ka Savienības pārkārtošanās uz klimatneitrālu un vides ziņā ilgtspējīgu ekonomiku līdz 2050. gadam ir taisnīga un nevienu neatstāj novārtā.
- (2) Šajā nolūkā dalībvalstis tiek aicinātas pieņemt un ciešā sadarbībā ar attiecīgajiem sociālajiem partneriem īstenot visaptverošus un saskaņotus politikas pasākumu kopumus, ar kuriem risināt nodarbinātības un sociālos aspektus, lai veicinātu taisnīgu pārkārtošanos visās politikas jomās, jo īpaši saistībā ar klimata, enerģētikas un vides politiku, kā arī lai optimāli izmantotu publisko un privāto finansējumu.

DEFINĪCIJAS

- (3) Šajā ieteikumā piemēro šādas definīcijas:
 - (a) “Zaļā pārkārtošanās” ir ES ekonomikas un sabiedrības pārveide, lai sasniegtu klimata un vides mērķus, galvenokārt izmantojot rīcībpolitikas un ieguldījumus, saskaņā ar Eiropas Klimata tiesību aktu, kurā noteikts pienākums līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, kā arī saskaņā ar Eiropas zaļo kursu un Parīzes nolīgumu.
 - (b) “Klimata un vides mērķi” ir seši mērķi, kas noteikti Regulā (ES) 2020/852¹⁰⁰, proti: klimata pārmaiņu mazināšana; pielāgošanās klimata pārmaiņām; ilgtspējīga ūdens un jūras resursu izmantošana un aizsardzība; pāreja uz aprites ekonomiku; piesārņojuma novēršana un kontrole; bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana.
 - (c) “Cilvēki un mājsaimniecības, ko visvairāk skārusi zaļā pārkārtošanās” ir subjekti, kuru faktiskā piekļuve kvalitatīvai nodarbinātībai, tai skaitā pašnodarbinātībai, un/vai izglītībai un apmācībai, un/vai pienācīgam dzīves līmenim un pamatpakalpojumiem ir būtiski ierobežota, vai pastāv risks, ka tā var tikt būtiski ierobežota kā zaļās pārkārtošanās tiešas vai netiešas sekas.
 - (d) “Neaizsargātās situācijās esoši cilvēki un mājsaimniecības” ir subjekti, kas neatkarīgi no zaļās pārkārtošanās saskaras vai ir pakļauti riskam saskarties ar situāciju, kurā ir ievērojami ierobežota piekļuve kvalitatīvai nodarbinātībai, tai skaitā pašnodarbinātībai, un/vai izglītībai un apmācībai, un/vai pienācīgam dzīves līmenim un pamatpakalpojumiem, kas liecina par zemām spējām pielāgoties zaļās pārkārtošanās sekām.
 - (e) “Mikrouzņēmumi, mazie un vidējie uzņēmumi” ir uzņēmumi, kuros strādā mazāk par 250 personām, tai skaitā individuālie pašnodarbinātie, un kuru gada apgrozījums nepārsniedz 50 miljonus EUR un/vai gada bilance nepārsniedz 43 miljonus EUR, ko aprēķina saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr. 651/2014¹⁰¹ I pielikuma 3.–6. pantu.

¹⁰⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/852 (2020. gada 18. jūnijs) par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2019/2088 (OV L 198, 22.6.2020., 13. lpp.) (“Taksonomijas regula”), paredz vienotu ilgtspējīgu saimniecisko darbību klasifikācijas sistēmu.

¹⁰¹ Komisijas Regula (ES) Nr. 651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 187, 26.6.2014., 1. lpp.).

- (f) “Enerģētiskā nabadzība” ir situācija, kas definēta pārstrādātās Energoefektivitātes direktīvas¹⁰² 2. panta 49. punktā, proti, “mājsaimniecības nespēja piekļūt pamata energopakalpojumiem, kuri nodrošina pienācīgus sadzīves un sanitāros apstākļus, tai skaitā pienācīgu siltumu, aukstumapgādi, apgaismi un enerģiju iekārtu darbināšanai, relevantajā nacionālajā kontekstā un esošajā sociālajā rīcībpolitikā un citās relevantās rīcībpolitikās”¹⁰³.
- (g) “Pamatpakalpojumi” ir kvalitatīvi pakalpojumi, tai skaitā ūdensapgādes, sanitārijas, energoapgādes, transporta, finanšu pakalpojumi un digitālie sakari; saskaņā ar Eiropas Sociālo tiesību pīlāra 20. principu tiem cilvēkiem, kuriem tas nepieciešams, būtu jānodrošina atbalsts piekļuvei šādiem pakalpojumiem, kā arī jāpiedāvā iespējas ietaupīt, citstarp ar atkalizmantošanas, remonta, ziedošanas un koplietošanas pakalpojumiem.
- (h) “Politikas pasākumu kopums” ir visaptverošs un saskaņots politikas pasākumu kopums, kas nodarbinātības, prasmju un sociālo politiku integrē klimata, enerģētikas, transporta, vides un citās zaļās pārkārtošanās rīcībpolitikās, izmantojot labi koordinētu pieeju, kuras pamatā ir viena vai vairākas valsts stratēģijas un/vai rīcības plāni un saistībā ar kuru vajadzības gadījumā izmanto ES līmeņa koordinācijas un pārvaldības mehānismus.

TAISNĪGAS ZAĻĀS PĀRKĀRTOŠANĀS POLITIKAS PASĀKUMU KOPUMI

- (4) Lai taisnīgas pārkārtošanās procesā aktīvi atbalstītu kvalitatīvu nodarbinātību un ņemtu vērā *EASE* ieteikumu, dalībvalstis tiek mudinātas ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem apsvērt turpmāk uzskaitītos pasākumus, lai atbalstītu cilvēkus, kurus visvairāk skārusi zaļā pārkārtošanās, jo īpaši neaizsargātās situācijās esošus cilvēkus, un, ja nepieciešams, izmantojot nodarbinātības vai pašnodarbinātības iespējas, palīdzētu viņiem pāriet uz tādiem saimnieciskās darbības veidiem, kas sekmē klimata un vides mērķu sasniegšanu:
 - (a) efektīvi atbalstīt piekļuvi kvalitatīvai nodarbinātībai, jo īpaši ar pielāgotu palīdzību darba meklēšanā un elastīgiem un modulāriem mācību kursiem, kas vajadzības gadījumā vērsti arī uz zaļajām un digitālajām prasmēm. Apsvērt arī labi izstrādātas, mērķorientētas un laika ziņā ierobežotas nodarbinātības programmas, kas ar apmācības palīdzību sagatavo atbalsta saņēmējus, jo īpaši neaizsargātās situācijās esošus cilvēkus, turpmākai dalībai darba tirgū;
 - (b) efektīvi izmantot mērķorientētus un labi izstrādātus darbā pieņemšanas un profesionālo pārmaiņu stimulus, apsverot arī algu un darbā pieņemšanas subsīdiju un ar sociālās apdrošināšanas iemaksām saistītu stimulu pienācīgu izmantošanu, lai veicinātu pārkārtošanos darba tirgū un darbaspēka mobilitāti starp reģioniem un valstīm, ņemot vērā zaļās pārkārtošanās radītās iespējas un problēmas;

¹⁰² Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par energoefektivitāti (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 558 final.

¹⁰³ Lai gan jēdziena “neaizsargāti patērētāji” definēšana ir atstāta dalībvalstu ziņā, saskaņā ar Komisijas Ieteikumu par enerģētisko nabadzību (C/2020/9600 final (OV L 357, 27.10.2020., 35. lpp.)) tas ietver mājsaimniecības, kas nespēj pienācīgi apsildīt vai dzesēt savu mājokli un/vai kurām ir komunālo pakalpojumu rēķinu parādi.

- (c) veicināt uzņēmējdarbību, arī sociālos uzņēmumus¹⁰⁴, jo īpaši reģionos, kas saskaras ar pārkārtošanās izraisītām problēmām, un – attiecīgā gadījumā – nozarēs, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu, piemēram, aprites ekonomikā. Atbalstam būtu jāapvieno finansiāli pasākumi, tai skaitā dotācijas, aizdevumi vai pašu kapitāls, un nefinansiāli pasākumi, tai skaitā apmācība un konsultāciju pakalpojumi, kas pielāgoti katram uzņēmuma dzīves cikla posmam. Tai būtu jābūt iekļaujošai un pieejamai nepietiekami pārstāvētām un nelabvēlīgā situācijā esošām grupām;
 - (d) stimulēt darbvietu radīšanu, jo īpaši teritorijās, kuras visvairāk skārusi zaļā pārkārtošanās, un – attiecīgā gadījumā – nozarēs, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu, piemēram, aprites ekonomikā, atvieglojot mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu (jo īpaši to, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu) piekļuvi finansējumam un tirgiem, lai veicinātu konkurētspēju, inovāciju un nodarbinātību visā vienotajā tirgū, tai skaitā valsts un vietējā kontekstā stratēģiski svarīgās nozarēs un ekosistēmās;
 - (e) nodrošināt spēkā esošo noteikumu par darba apstākļiem efektīvu īstenošanu un izpildi, jo īpaši attiecībā uz darba aizsardzību, darba organizāciju un darba ņēmēju iesaistīšanu, lai nodrošinātu darbvietu kvalitāti pārkārtošanās posmā, tai skaitā saimnieciskās darbības veidos, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu;
 - (f) veicināt sociāli atbildīgu publiskā iepirkuma standartu izmantošanu¹⁰⁵, tai skaitā izmantojot sociālus līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijus, kas rada iespējas cilvēkiem, kurus visvairāk skārusi zaļā pārkārtošanās, vienlaikus veicinot arī zaļo līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriju izmantošanu;
 - (g) nodrošināt darba ņēmēju un viņu pārstāvju pilnīgu un jēgpilnu iesaisti attiecībā uz pārmaiņu prognozēšanu un pārstrukturēšanas procesu (arī ar zaļo pārkārtošanos saistīto procesu) pārvaldību saskaņā ar ES kvalitātes sistēmu pārmaiņu un pārstrukturēšanās prognozēšanai¹⁰⁶.
- (5) Lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai, apmācībai un mūžizglītībai, kā arī vienlīdzīgas iespējas, dalībvalstis tiek mudinātas apsvērt turpmāk uzskaitītos pasākumus, kas īstenojami ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem, jo sevišķi atbalstot cilvēkus un mājsaimniecības, ko visvairāk skārusi zaļā pārkārtošanās, jo īpaši neaizsargātās situācijās esošos:
- (a) integrēt zaļās pārkārtošanās nodarbinātības un sociālos aspektus, izstrādājot un īstenojot valstu prasmju stratēģijas saskaņā ar Prasmju programmu Eiropai, un izveidot un aktīvi virzīt ieinteresēto personu partnerības saskaņā ar Prasmju paktu, jo īpaši nodrošinot, ka prasmes ir galvenais elements kopīgi veidotajos pārkārtošanās ceļos attiecīgajām rūpniecības ekosistēmām, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu;

¹⁰⁴ Komisijas paziņojums “Ekonomikas, kas darbojas cilvēku labā, veidošana. Rīcības plāns sociālajai ekonomikai”, COM(2021) 778 final.

¹⁰⁵ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/882 (2019. gada 17. aprīlis) par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām (dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 151, 7.6.2019., 70. lpp.) un Komisijas paziņojumu “Sociāls iepirkums – rokasgrāmata sociālo apsvērumu ietveršanai publiskajos iepirkumos (2. izdevums)” (OV C 237, 18.6.2021., 1. lpp.).

¹⁰⁶ Komisijas paziņojums “ES kvalitātes sistēma pārmaiņu un pārstrukturēšanās prognozēšanai”, COM(2013) 882 final.

- (b) sagatavot jaunāko informāciju par darba tirgu un prasmēm, kā arī prognozes, nosakot un prognozējot attiecīgo profesiju un transversālo prasmju vajadzības. Izmantot esošos instrumentus un iniciatīvas, tostarp sociālo partneru un attiecīgo ieinteresēto personu zināšanas un sadarbību ar tiem. Attiecīgi pielāgot izglītības un apmācības programmas;
 - (c) nodrošināt kvalitatīvu un iekļaujošu sākotnējo izglītību un apmācību, tai skaitā profesionālo izglītību un apmācību, kas izglītojamajiem nodrošina prasmes un iemaņas, kuras ir būtiskas zaļās pārkārtošanās procesam. Ilgtspēju sekmējošai izglītībai, tai skaitā zinātnei, tehnoloģijai, inženierzinātnēm un matemātikai (*STEM*), starpdisciplinārām pieejām un digitālajām prasmēm jābūt neatņemamai šo programmu sastāvdaļai. Veikt īpašus pasākumus, lai piesaistītu sievietes un citas grupas, kas pašlaik ir nepietiekami pārstāvētas attiecīgajās profesijās;
 - (d) ieviest vai stiprināt atbalsta shēmas mācekļībai un apmaksātai stažēšanās praksei ar spēcīgu apmācības komponentu, jo īpaši mikrouzņēmumos, mazajos un vidējos uzņēmumos, arī tajos, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu, un nozarēs, kurās sevišķi trūkst prasmju, piemēram, būvniecības un IKT nozarēs. Šādas shēmas būtu jāuzrauga un jāizvērtē, kā arī jānodrošina darba kvalitāte saskaņā ar Eiropas satvaru kvalitatīvai un rezultatīvai mācekļībai¹⁰⁷ un stažēšanās kvalitātes sistēmu¹⁰⁸;
 - (e) palielināt pieaugušo līdzdalību apmācībā visā darba dzīves laikā atbilstoši prasmju pilnveides un pārkvalificēšanās vajadzībām saistībā ar zaļo pārkārtošanos, nodrošinot, ka ir pieejams atbalsts apmācībai darbvietās, profesionālajām pārmaiņām un transversālajām prasmēm, jo īpaši, lai atvieglotu pārorientēšanos uz nozarēm un saimnieciskās darbības veidiem, kuros paredzama izaugsme. Šajā nolūkā nodrošināt tiesības uz apmācību saskaņā ar ierosināto Padomes ieteikumu par individuālajiem mācību kontiem¹⁰⁹, kā arī apmaksātu mācību atvaļinājumu un profesionālo orientāciju. Atbalstīt īsu, kvalitatīvu un plaši atzītu kursu izstrādi, balstoties uz Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem¹¹⁰.
- (6) Lai nodrošinātu, ka zaļās pārkārtošanās kontekstā nodokļu un pabalstu sistēmas un sociālās aizsardzības sistēmas vienmēr ir taisnīgas, un pamatojoties uz Ieteikumu par darbinieku un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai¹¹¹, dalībvalstis tiek aicinātas apsvērt turpmāk minētos pasākumus, lai atbalstītu cilvēkus un mājsaimniecības, ko zaļā pārkārtošanās skārusi visvairāk, jo īpaši neaizsargātās situācijās esošos, lai atbalstītu pārkārtošanos darba tirgū, tai skaitā pāreju uz tādiem saimnieciskās darbības veidiem, kas sekmē klimata un vides mērķu sasniegšanu, novērstu un mazinātu enerģētisko un transporta nabadzību un mazinātu politikas pasākumu regresīvo ietekmi:

¹⁰⁷ Padomes Ieteikums (2018. gada 15. marts) par Eiropas satvaru kvalitatīvai un rezultatīvai mācekļībai (OV C 153, 2.5.2018., 1. lpp.).

¹⁰⁸ Padomes Ieteikums (2014. gada 10. marts) par stažēšanās kvalitātes sistēmu (OV C 88, 27.3.2014., 1. lpp.).

¹⁰⁹ Priekšlikums Padomes ieteikumam par individuālajiem mācību kontiem, COM(2021) 773 final.

¹¹⁰ Priekšlikums Padomes ieteikumam par Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem mūžizglītībā un nodarbinātībā, COM(2021) 770 final.

¹¹¹ Padomes Ieteikums (2019. gada 8. novembris) par darbinieku un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai (OV C 387, 15.11.2019., 1. lpp.).

- (a) novērtēt un vajadzības gadījumā pielāgot nodokļu sistēmas, ņemot vērā problēmas, ko rada pārkārtošanās uz klimatneitralitāti, jo īpaši novirzot nodokļu slogu no darbaspēka un samazinot nodokļu slogu zemu un vidēju ienākumu grupām uz citiem avotiem, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu, novēršot un mazinot regresīvo ietekmi, saglabājot tiešo nodokļu progresīvo raksturu un nodrošinot finansējumu atbilstoši sociālās aizsardzības un ieguldījumu pasākumiem, jo īpaši tiem, kas vērsti uz zaļo pārkārtošanos;
 - (b) novērtēt un attiecīgā gadījumā pielāgot sociālās aizsardzības sistēmas un sociālās iekļaušanas rīcībpolitikas, ņemot vērā nodarbinātības, sociālās un veselības aizsardzības problēmas, ko rada zaļā pārkārtošanās, lai nodrošinātu to turpmāku atbilstību un ilgtspēju. Šajā nolūkā apsvērt, kā vislabāk nodrošināt pienācīgu ienākumu drošību, tai skaitā izmantojot inovatīvas programmas pārejai no vienas darbavietas uz citu, bezdarbnieku pabalstus un minimālo ienākumu sistēmas, un kā tās vislabāk pielāgot vajadzībām, kas izriet no zaļās pārkārtošanās. Nodrošināt arī kvalitatīvu, pieejamu un ilgtspējīgu finansējumu kvalitatīviem, cenas ziņā pieejamiem un piekļūstamiem sociālajiem, veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem, jo īpaši cilvēkiem un mājsaimniecībām, ko visvairāk skārusi zaļā pārkārtošanās, jo sevišķi ieguldot līdzekļus bērnu aprūpes, ilgtermiņa aprūpes un veselības aprūpes sociālajā infrastruktūrā;
 - (c) vajadzības gadījumā un papildinot 7. punkta a) apakšpunktā izklāstītos pasākumus, kamēr tie tiek īstenoti, nodrošināt mērķorientētu un īslaicīgu tiešu ienākumu atbalstu, jo īpaši neaizsargātās situācijās esošiem cilvēkiem un mājsaimniecībām, lai mazinātu ar ienākumiem un cenām saistītas nelabvēlīgas sekas, kas būtu saistīts arī ar uzlabotiem stimuliem, lai steidzami sasniegtu nepieciešamos klimata un vides mērķus, vienlaikus saglabājot cenu signālus, kas atbalsta zaļo pārkārtošanos. Šajā nolūkā nodrošināt pienācīgu finansējumu šiem pasākumiem, arī uzlabojot publisko izdevumu kvalitāti, optimāli izmantojot Sociālo klimata fondu un izmantojot budžeta resursus, ko rada enerģijas un vides nodokļi un ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma;
 - (d) uzlabot riska apzināšanos, riska samazināšanu un riska pārneses risinājumus attiecībā uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, jo īpaši mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, jo sevišķi nodrošinot piekļuvi apdrošināšanas risinājumiem un to pieejamību cenas ziņā, jo īpaši neaizsargātās situācijās esošiem cilvēkiem un mājsaimniecībām.
- (7) Lai cilvēkiem un mājsaimniecībām, ko visvairāk skārusi zaļā pārkārtošanās (jo īpaši neaizsargātās situācijās esošiem), nodrošinātu piekļuvi pieejamiem pamatpakalpojumiem un mājokļiem, dalībvalstis tiek aicinātas apsvērt šādus pasākumus:
- (a) mobilizēt publisko un privāto finansiālo atbalstu un nodrošināt stimulus privātiem ieguldījumiem atjaunīgajos energoresursos un energoefektivitātē, papildinot to ar konsultācijām patērētājiem par to, kā labāk pārvaldīt enerģijas patēriņu un pieņemt informētus lēmumus par enerģijas taupīšanu, lai samazinātu to enerģijas rēķinus, īpaši pievēršoties neaizsargātām mājsaimniecībām un kopienām. Šajā nolūkā nodrošināt pienācīgu finansējumu šiem pasākumiem, arī uzlabojot publisko izdevumu kvalitāti, optimāli

izmantojot Sociālo klimata fondu un izmantojot budžeta resursus, ko rada enerģijas un vides nodokļi un ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma;

- (b) novērst un mazināt enerģētisko nabadzību, veicinot un īstenojot energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus, tai skaitā publiskos un privātos ieguldījumus mājokļos, lai stimulētu renovāciju, arī sociālo mājokļu sektorā¹¹². Šajā nolūkā nodrošināt labi izstrādātus nodokļu atvieglojumus, dotācijas un aizdevumus, kā arī attiecīgas konsultācijas (arī mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem), vienlaikus pievēršot pienācīgu uzmanību stimuliem, jo īpaši īpašniekiem un īrniekiem, un mājokļu izmaksu attīstībai, jo sevišķi neaizsargātās situācijās esošām mājsaimniecībām;
- (c) radīt iespējas enerģijas patērētājiem, tai skaitā mājsaimniecībām neaizsargātās situācijās, attīstot turpmāku pašapgādi, izmantojot individuālus atjaunīgās enerģijas risinājumus, kā arī citus pakalpojumus, ko sniedz iedzīvotāju energokopienas¹¹³, vienlaikus īstenojot izglītojošus pasākumus un kampaņas, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātās situācijās esošiem cilvēkiem un patērētājiem, kas dzīvo lauku apvidos;
- (d) novērst un risināt mobilitātes un transporta problēmas un šķēršļus neaizsargātās situācijās esošām mājsaimniecībām, jo īpaši attālos un lauku apvidos, kā arī reģionos un pilsētās ar zemiem ienākumiem, izmantojot atbilstošus politikas un atbalsta pasākumus un attīstot infrastruktūru, kas nepieciešama, lai uzlabotu savienojamības pamatsistēmu, nodrošinot piekļuvi izglītībai, veselības aprūpei, nodarbinātībai un sociālās līdzdalības iespējām. Jo īpaši nodrošināt sabiedriskā transporta ar zemām emisijām pieejamību, tostarp biežumu, un vajadzības gadījumā veicināt ilgtspējīgu privātā transporta veidu izmantošanu¹¹⁴, īpašu uzmanību pievēršot pieejamībai, sasniedzamībai un drošībai;
- (e) atvieglot piekļuvi ilgtspējīgam patēriņam, tai skaitā uzturam, sevišķi neaizsargātās situācijās esošiem cilvēkiem un mājsaimniecībām un jo īpaši bērniem, un veicināt izmaksu ietaupījuma iespējas, kas saistītas ar aprītes ekonomiku. Šajā nolūkā nodrošināt efektīvus stimulus un instrumentus, piemēram, sociālās inovācijas pasākumus un vietējās iniciatīvas, atbalstīt atkalizmantošanas, remonta, ziedošanas un koplietošanas shēmas, citstarp izmantojot sociālās ekonomikas uzņēmumus, kā arī veicināt visu vecumu un visu izglītības līmeņu izglītojamo izglītošanu un izpratnes uzlabošanu par vidisko ilgtspēji¹¹⁵.

POLITIKAS PASĀKUMU, AR KO ATBALSTA TAISNĪGU ZAĻO PĀRKĀRTOŠANOS, TRANSVERSĀLIE ELEMENTI

- (8) Lai veicinātu zaļo pārkārtošanos iekļaujošā un demokrātiskā veidā, jau no paša sākuma visos politikas veidošanas līmeņos integrējot taisnīgas pārkārtošanās mērķus

¹¹² Saskaņā ar gaidāmajām pārskatītajām Klimata, enerģētikas un vides atbalsta pamatnostādņēm, kuras paredzēts piemērot no 2022. gada.

¹¹³ Kā noteikts 2. panta 11. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

¹¹⁴ Saskaņā ar Komisijas paziņojumu "Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģija – Eiropas transporta virzība uz nākotni", COM(2020) 789 final.

¹¹⁵ Priekšlikums Padomes ieteikumam par vidisko ilgtspēji sekmējošu izglītību, COM(2021) 557 final.

un nodrošinot efektīvu, visu ekonomiku aptverošu pieeju taisnīgas pārkārtošanās rīcībpolitikām, dalībvalstis tiek aicinātas:

- (a) koordinēt politikas veidošanu visos līmeņos un visās attiecīgajās politikas jomās, jo īpaši Eiropas pusgada kontekstā, tai skaitā pētniecības un inovācijas jomā, lai izveidotu integrētu un stimulējošu politikas satvaru, kurā pienācīga uzmanība tiek pievērsta distributīvajai ietekmei, kā arī pozitīvām un negatīvām eksternalitātēm, arī pārrobežu reģionos, un kurā integrētas atbilstīgas un sistemātiskas izvērtēšanas stratēģijas, tai skaitā *ex-ante* un *ex-post* novērtējumi;
 - (b) paredzēt reģionālajām un vietējām pašvaldībām aktīvu lomu taisnīgas pārkārtošanās politikas īstenošanā un uzraudzībā, ņemot vērā to tuvumu iedzīvotājiem un vietējiem uzņēmumiem;
 - (c) iesaistīt sociālos partnerus valsts, reģionālā un vietējā līmenī visos politikas veidošanas posmos, kas paredzēti šajā ieteikumā, attiecīgos gadījumos izmantojot arī sociālo dialogu un kolektīvas sarunas. Turklāt arī turpmāk veicināt sociālo partneru pilnīgu iesaistīšanu rūpniecības ekosistēmu pārkārtošanas plānu izstrādē un īstenošanā saskaņā ar ES atjaunināto jauno industriālo stratēģiju;
 - (d) atbalstīt un dot iespējas cilvēkiem, pilsoniskajai sabiedrībai un ieinteresētajām personām, tai skaitā organizācijām, kas pārstāv neizsargātās situācijās esošus cilvēkus, arī sievietes, personas ar invaliditāti, jauniešus un bērnus, un kas aicina steidzami rīkoties klimata jomā, un sociālās ekonomikas dalībniekiem, tai skaitā ar Eiropas Klimata pakta¹¹⁶ starpniecību, lai tie varētu piedalīties politikas veidošanā un īstenošanā, izmantojot arī jaunus līdzdalības modeļus, kuros iesaistīti neizsargātās situācijās esoši cilvēki;
 - (e) stiprināt attiecīgo valstu dienestu darbības spējas, lai tie varētu sniegt efektīvus ieteikumus un atbalstu taisnīgas pārkārtošanās politikas īstenošanai. Konkrētāk, stiprināt valstu nodarbinātības dienestus, lai atbalstītu pārkārtošanos darba tirgū un prasmju apzināšanu, kā arī darba inspekcijas, lai nodrošinātu pienācīgu darba apstākļus. Turklāt vajadzības gadījumā mobilizēt sociālos un veselības aprūpes pakalpojumus, jo īpaši, lai atbalstītu pārkārtošanos darba tirgū un risinātu enerģētiskās nabadzības problēmu.
- (9) Lai nodrošinātu tādu datu un pierādījumu pieejamību un kvalitāti, kas nepieciešami, lai ieviestu stabilu sociālo un darba tirgus politiku taisnīgas pārkārtošanās procesam uz klimatneitralitāti, dalībvalstis tiek aicinātas:
- (a) stiprināt pierādījumu bāzi par taisnīgas pārkārtošanās politiku, cita starpā veicinot definīciju, jēdzienu un metodiku pakāpenisku saskaņošanu un konsekveni, arī pamatojoties uz Komisijas Ieteikumu (ES) 2020/1563 par enerģētisko nabadzību un turpmākiem pasākumiem, kas pieņemti Enerģētiskās nabadzības un neizsargāto patērētāju koordinācijas grupā, kā arī izmantojot pieejamās metodes politikas ietekmes izvērtēšanai. Attiecīgo politikas pasākumu un likumdošanas iniciatīvu sagatavošanā un izstrādē iekļaut arī izvērtēšanas un datu vākšanas stratēģijas;

¹¹⁶ Komisijas paziņojums “Eiropas Klimata pakts”, COM(2020) 788 final.

- (b) izstrādāt un integrēt stabilu un pārredzamu nodarbinātības, sociālo un distributīvās (*ex-ante*) ietekmes novērtējumu izmantošanu kā daļu no valsts klimata, enerģētikas un vides reformām un pasākumiem;
- (c) nodrošināt efektīvu un pārredzamu uzraudzību un neatkarīgu (*ex-post*) izvērtēšanu saistībā ar valsts reformu un pasākumu ietekmi uz nodarbinātību un sociālo jomu un distributīvo ietekmi, kas veicina klimata un vides mērķu sasniegšanu, iesaistot sociālos partnerus un citas ieinteresētās personas izvērtējamo jautājumu noteikšanā un, ja nepieciešams, izvērtēšanas un apspriešanas stratēģiju izstrādē un īstenošanā;
- (d) stiprināt pētniecības un inovācijas pasākumus valstu un ES līmenī, tai skaitā izmantojot pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” finansējumu, lai uzlabotu klimata pārmaiņu politikas makroekonomikas, nodarbinātības un sociālās dimensijas modelēšanu un novērtēšanu. Veicināt sociālo partneru iesaistīšanos attiecīgo pētniecības un inovācijas pasākumu īstenošanā, jo īpaši pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” misijās “Pielāgošanās klimata pārmaiņām, tostarp sabiedrības pārveide” un “Klimatneitrālas un viedas pilsētas”, kas var palīdzēt izstrādāt praktiskus risinājumus zaļās pārkārtošanās atbalstam reģionālā un vietējā līmenī;
- (e) regulāri iepazīstināt sabiedrību ar izvērtējumiem un prognozēšanas un uzraudzības pasākumu rezultātiem un organizēt informācijas apmaiņu ar sociālajiem partneriem, pilsonisko sabiedrību un citām ieinteresētajām personām par galvenajiem rezultātiem un iespējamām korekcijām.

OPTIMĀLA PUBLISKĀ UN PRIVĀTĀ FINANSĒJUMA IZMANTOŠANA

- (10) Lai saskaņā ar valsts atbalsta sistēmu sniegtu lietderīgu ieguldījumu un finansiālu atbalstu, kas vērsts uz taisnīgas zaļās pārkārtošanās sociālajiem un darba tirgus aspektiem, vienlaikus izmantojot pieejamo programmu un instrumentu sinerģiju un koncentrējoties uz visvairāk skartajiem reģioniem un rūpniecības ekosistēmām, dalībvalstis tiek aicinātas:
 - (a) pilnībā īstenot attiecīgās reformas un ieguldījumus, kas noteikti atveseļošanas un noturības plānos, nodrošinot papildināmību ar citiem fondiem;
 - (b) mobilizēt un nodrošināt esošo instrumentu un finansējuma iespēju (arī tehniskās palīdzības) saskaņotu un optimālu izmantošanu dalībvalstu un ES līmenī, lai atbalstītu attiecīgās darbības un ieguldījumus. ES finansēšanas instrumenti ir, konkrēti, kohēzijas politikas fondi, taisnīgas pārkārtošanās mehānisms, *InvestEU*, tehniskā atbalsta instruments, “*Erasmus+*”, Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonds darbu zaudējušiem darba ņēmējiem (EGF), programma “*LIFE*” un Modernizācijas fonds;
 - (c) piešķirt un izlietot atbilstošus valsts resursus, lai veicinātu visaptverošu pasākumu kopumu īstenošanu, lai nodrošinātu taisnīgu zaļo pārkārtošanos. Šie pasākumi būtu pienācīgi jāfinansē, tai skaitā uzlabojot publisko izdevumu kvalitāti, mobilizējot papildu privāto finansējumu un/vai izmantojot papildu publiskos ieņēmumus, arī palielinot ieņēmumus no emisijas kvotu tirdzniecības. Ņemt vērā nodarbinātības, sociālos un distributīvos aspektus, izstrādājot zaļā budžeta veidošanas praksi;

- (d) izstrādāt līdzsvarotu pasākumu kopumu valstu sociālajos klimata plānos saskaņā ar ierosināto Sociālo klimata fondu, tai skaitā vajadzības gadījumā papildinot zaļos ieguldījumus, līdz tiek noteikta ieguldījumu ietekme uz emisiju un enerģijas rēķinu samazināšanu, ar pagaidu un mērķorientētiem ienākumu atbalsta pasākumiem, lai sniegtu kompensācijas neaizsargātām mājsaimniecībām un mājsaimniecībām, kas ir transporta lietotāji, vajadzības gadījumā ņemot vērā arī attiecīgās valsts problēmas, kuras noteiktas un attiecībā uz kurām sniegti ieteikumi Eiropas pusgada kontekstā.

TAISNĪGAS ZAĻĀS PĀRKĀRTOŠANĀS TURPMĀKI PASĀKUMI

- (11) Lai īstenotu lietderīgus turpmākus pasākumus saistībā ar šo Padomes ieteikumu, Eiropas Savienības Padome atzinīgi vērtē Komisijas nodomu:
 - (a) turpināt uzlabot viedokļu apmaiņu ar galvenajām ieinteresētajām personām, iedzīvotājiem un kopienām, kā arī paraugprakses apmaiņu, tai skaitā saistībā ar rūpniecisko ekosistēmu pārkārtošanas ceļiem¹¹⁷, jo īpaši pārrobežu kontekstā un sevišķu uzmanību pievēršot visvairāk skartajiem reģioniem un nozarēm;
 - (b) atbalstīt dalībvalstu taisnīgas pārkārtošanās rīcībpolitiku piemērotības, konsekvences un efektivitātes uzlabošanu, tai skaitā nodarbinātības, sociālos un distributīvos aspektus, kas jāņem vērā, izstrādājot, īstenojot, uzraugot un novērtējot valsts plānus un ilgtermiņa stratēģijas, iespējams, arī saistībā ar turpmāku pārvaldības regulas pārskatīšanu, ja tas būs nepieciešams;
 - (c) stiprināt datubāzi, jo īpaši izmantojot administratīvos datu avotus un – attiecīgā gadījumā – datus no sociālajiem partneriem, nozarēm, pilsoniskās sabiedrības un sabiedriskās domas aptaujām, un atjaunināt metodiskos norādījumus par to, kā novērtēt taisnīgas pārkārtošanās un klimata un enerģētikas politikas ietekmi uz nodarbinātību un sociālo jomu un distributīvo ietekmi, tai skaitā, ja nepieciešams, Eiropas pusgada kontekstā;
 - (d) uzlabot tās veikto regulāro uzraudzību un prognožu analīzi par enerģētiskās nabadzības attīstību un riskiem ES, tai skaitā sociālajiem un distributīvajiem aspektiem, lai nodrošinātu informāciju arī Enerģētiskās nabadzības un neaizsargāto patērētāju koordinācijas grupai un citām attiecīgām ekspertu grupām;
 - (e) turpināt pētījumus un nostiprināt pierādījumus par to, kā definēt, uzraudzīt un izvērtēt progresu virzībā uz pienācīgas piekļuves nodrošināšanu pamatpakalpojumiem, vajadzības gadījumā izstrādājot arī “transporta nabadzības” jēdzienu, jo īpaši saistībā ar zaļo pārkārtošanos uz ilgtspējīgu labklājības ekonomiku;
 - (f) pārskatīt šā ieteikuma īstenošanas gaitu saistībā ar daudzpusējo uzraudzību Eiropas pusgada ietvaros, pamatojoties uz esošajiem rezultātu pārskatiem un uzraudzības sistēmām, vajadzības gadījumā papildinot tās ar papildu rādītājiem; apsvērt šajā ieteikumā sniegtos ierosinājumus saskaņā ar Regulu par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību, jo īpaši

¹¹⁷ Kā paziņots atjauninātajā industriālajā stratēģijā, piemēram, būvniecība, energoietilpīgas nozares vai mobilitāte.

veicot novērtējumus gaidāmajā integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu atjaunināšanā 2023.–2024. gadā.

Strasbūrā,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*